

• HET PRILLE BEGIN

*Molenaarsfamilies Boenbeke, Boenbeque, Boembeke en Bombeke
in het Land van Zotteghem, het Land van Audenaerde
en het Land van Aelst in de 15de en de 16de eeuw...*

De hiernavolgende zeven generaties, zijn grotendeels hypothetisch samengesteld uit bronvermeldingen met enkelvoudige jaartallen, zoals onder andere Schepenregisters, Poortersboeken, Prijzij- en pachtkohiers, Staten van Goed en Wettelijke Passeringen. Het dopen, trouwen en begraven vóór 1615 werd in Vlaanderen niet opgetekend, de meeste mensen leefden in die tijd nog in de anonimiteit. Pas na het jaar 1615 registreerden de meeste onderpastoors en pastoors het dopen, trouwen en begraven van hun parochianen. Soms werd een pasgeboren kindje niet in de woonplaats van de ouders gedoopt, maar in een nabijgelegen plaats, en soms kwam het voor, dat we jonggestorven kinderen niet terugvonden in de plaats waar hun ouders gevestigd waren, maar in een naburige plaats. Dit lijkt verwonderlijk, maar het was in vroeger eeuwen zo, dat wanneer de moeder ziek was of bij de bevalling zwaar ziek werd of zelfs kort nadien kwam te overlijden, de nieuwgeborene aan een voedster werd toevertrouwd, die niet altijd in de eigen woonomgeving voorhanden was. Het dopen en begraven van deze kinderen gebeurde dan ook veelal in de woonplaats van de voedster.

(HYPOTHESE)

De genealogie « Bombeeck » ziet er vooralsnog als volgt uit:

(generatie I.)

65

GHEERAERDTS BOENBEKE & N.N.¹

Gheeraerdt's Boenbeke d'oude

Ouders vooralsnog onbekend...

Onze oudste voorvader die we konden terugvinden, werd vermoedelijk tussen de jaren 1455 en 1460 in het oude Land van Zotteghem of in het Land van Audenaerde geboren, nog vóór Filips de Goede, de 27ste graaf van Vlaanderen, in 1467 stierf. Deze Gheeraerdt's BOENBEKE ofwel Boenbeque (d'oude), die

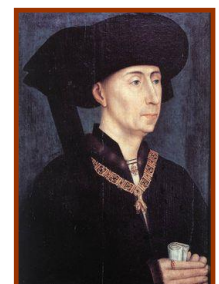
< leefde ten tijde van Karel II “de Stoute” (° 1433 - <†> 1477) de 28ste graaf van Vlaanderen en Filips de Schone van Oostenrijk de 30ste graaf > van Vlaanderen (° 1478 - † 1506), kunnen we gevoegelijk de stamvader van de familiegroepen Boenbeke (met alle varianten van de familienaamgeving) in Vlaanderen noemen. Van alle families? Nee, dat durven we niet met zekerheid te zeggen. Omtrent zijn ambt of beroep en zijn huisvrouw(en) weten we niets, maar wel weten we, dat tot twee van zijn kinderen dienen te worden gerekend :

1. **Judocus (Joos) BOENBEKE (d'oude)** (volgt onder generatie II-a, blz. 66).
2. Gheeraert BOENBEQUE (d'jonge) (volgt onder generatie II-b, blz. 70).

¹ N.N. = Nomen Nescio (is een ongenoemde of onbekende).

—
[03 - buitenpoortersboek van A dl 4 jaar 1567 f 138v]
[RAGB - Hoofdcollege LvA buitenpoortersboeken]
[DBAE/Bw - dd 09.03.1998]

Filips de Goede.

— • —

— • — = teken ter afsluiting van een gezinssamenstelling.

**Windmolenpachter Joos Boenbeke d'oude
uit de Zwalmstreek in de 16de eeuw...**

(generatie II-a.)

JUDOCUS (JOOS) BOENBEKE & GILLIJNE VAN REECBOSCH

*Joos Boenbecque maelder van style
in de prochie Beerleghem...*

Zoon van I, zie blz. 65.

Judocus of Joos BOENBEKE (d'oude) fs Gheeraerds, windmolenaar, werd tijdens het Oostenrijks bewind omstreeks 1490 ergens in het Graafschap Vlaanderen geboren en is er overleden na 1567. Rond het jaar 1515 was hij gehuwd met muldersvrouw **Gillijne VAN REECBOSCH** (Van Rijckbosch) fa Jans († na 1567).

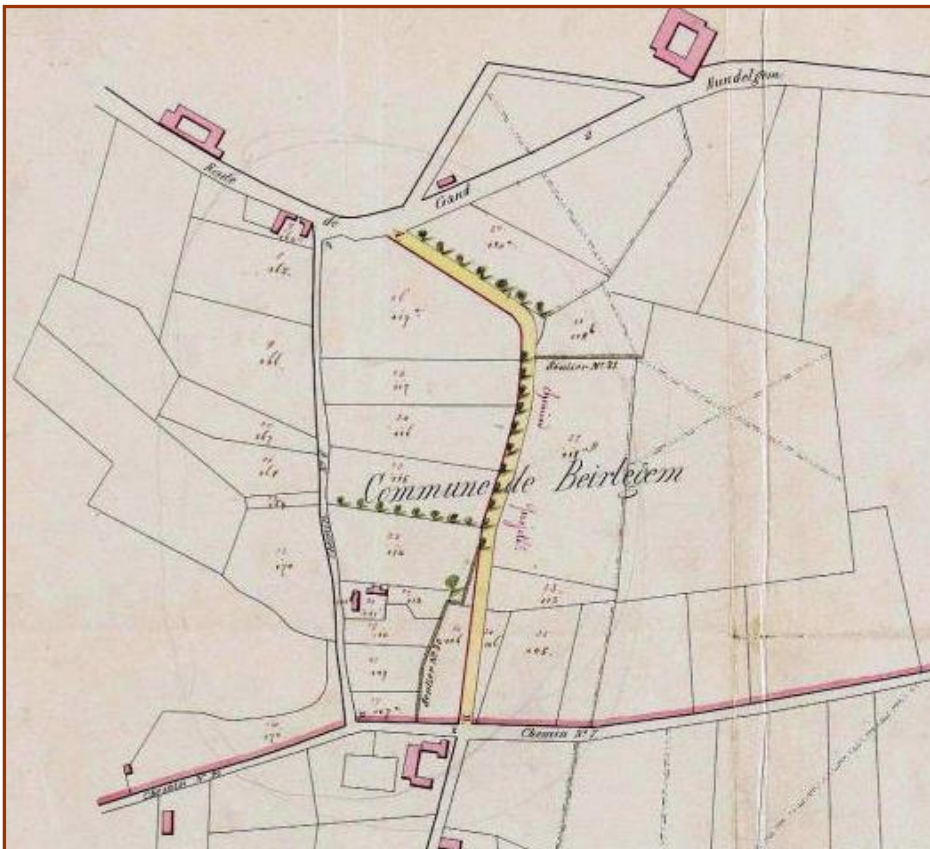
Joos pachtte in 1556 te *Beerleghem* (destijds Zwalm-arrondissement Oudenaarde) de houten korenwindmolen van een zekere landsheer *Jonckheer* Loys de Rodouan voor *14 ponden groten vlaamsch*. Tien jaar later, in 1566, was Philippe de Rodouan, **Heer van Beerleghem** en eigenaar van de Vinkemolen te Oosterzele >, die ruim dertig jaar later, in 1599, in het bezit was van zijn broer, de bisschop van Brugge. Volgens het Landboek van Beerlegem was er al omstreeks 1503, op de Molenkouter, de *Molen Ter Varent* (deze werd afgebroken in 1918).

*...Joos Boenbecque es haudende eenen wintmuelen vanden zelve heere van
Beerleghem die hij jaerlicx huert 14 pond grooten. Dies heeft den zelve heere tzijnen
laste den muelensac, den steenbulc ende de asse...*

66

Nog in het jaar 1567 werden Joos en zijn huisvrouw genoteerd in de poortersboeken als buitenpoorters der *Stadt Aelst* te *Velsiecke*. Waarschijnlijk zijn ze daar, te *Velsiecke* (= Velzeke nabij Hundelgem), ook gestorven en er begraven... We vonden in de parochieregisters van Velzeke uit de 17de en 18de eeuw nog enkele families Bombeeck (zie verder blz. 068).

< Detail anno 1853 uit de Atlas der Buurtwegen.

De Heerlijkheid van Beerlegem behoorde vroeger tot het oude Land van Rode.

Beerlegem, waar de Stampkotbeek stroomt, ligt op ca. 21 km van Gent, op ca. 13 km van Oudenaarde en op ca. 6 km van Balem en Scheldewindeke.

We ontdekten vijf naamgenoten, waarvan de vader **Joos** heette, en die mogelijk aan dit muldersechtpaar kunnen worden toegerekend, als zijnde hun kinderen. Deze vijf naamdragers, die allen de volwassen leeftijd bereikten, volgen hierna in vermoedelijke leeftijdsvolgorde :

1. Joos BOENBEKE (d'jonge) fs Joos, werd rond 1517 geboren, hij was wind- én watermolenpachter te Beerlegem. Hij overleed na 1578. Joos (*d'jonge*) pachtte daar tussen 1571 en 1577 de korenwindmolen én de korenwatermolen, tezamen voor een pachtsom van liefst 372 *pond Parisis* 's jaars:

*Joos Boenbeke in pachte van joncheer Loijs de Rodouan,
heere van Beerlegem,
een cooren wintmuelen voor 156 pond parisis
ende een coorenwatermuelen met drij dachwant landts
voor 216 pond parisis...*

Mulderszoon Joos Boenbeke werd, toen hij later de volwassen leeftijd had bereikt, ter onderscheiding van zijn vader, *Joos d'jonge* genoemd, zijn vader werd toen uiteraard aangeduid als *Joos d'oude*.

2. **Livinus (Lieven) BOENBEKE** (volgt onder generatie III-a, blz. 75).

3. Johanne BOENBEKE (Anne Boenbeecx) fa Joos, werd omstreeks 1523 geboren en stierf na 1570. Johanne Boenbeecx werd in de loop van 1565 in de poortersboeken ingeschreven als *buitenpoorteres der Stede van Aelst te Baleghem*.

4. Martine BOENBEKE (*Martynken* Bombeecx) fa Joos, huisvrouw, werd omstreeks 1526 geboren en is na 1580 overleden. Vóór het jaar 1571 was Martine gehuwd met Pieter DE CONINCK fs Daneels. Anno 1571 waren ze beiden als buitenpoorters van de stad Aalst gevestigd te *Baleghem*.

5. Anna BOENBEKE (*Anneken* Bombeecx) fa Joos, huisvrouw, werd rond het jaar 1530 geboren en is overleden na 1580. In 1571 was *Anneken* de echtgenote van Cornelis GOESSEMÉ fs François. In 1571 waren ze reeds woonachtig te Balegem en verbleven er als buitenpoorters der *Stede van Aelst*.

[14/09 - jaar 1959 blz. 195]

[RAGB - Hoofdcollege LvA buitenpoortersboeken]

[RAGB - Penningkohieren 16de eeuw 1556 f 6, 1571 f 8r, 1577 f 3v]

[03 - dl 4, f 138v en dl 3, f 143r en dl 1, f 133v en f 165r]

[DBAE/Bw - dd 24.02.1998 en dd 09.03.1998]

[Foto Geert Mareels]

— • —

Beerlegem, de (vroegere) Steenweg naar Gent.

Families Boembeke, Boenbeke, Bombecq, Bombeeke en Bombeke in het arrondissement van Aelst, provincie Oost-Vlaanderen, voorkomende in oude registers der kerspelen van Velsique-Ruddershove in de 17de, 18de en 19de eeuw...

In het oud-gemeentearchief van de dorpen Velzeke en Ruddershove (Zottegem) in Oost-Vlaanderen, vonden we in de parochieregisters (1597-1796) van de Sint-Martinuskerk aldaar, onderstaande naamgenoten:

Op zaterdag 12 juni 1677 werd in deze Sint-Martinuskerk **Erasmus Bombeke** gedoopt als zoon van **Judocus Bombeke** en diens vrouw **Maria Provenier**.

Op donderdag 29 april 1694 huwde kerkelijk **Judocus Bombeek** en **Egidia Haelbrecht**.

Op vrijdag 11 juni 1706 trouwde er ene **Christophorus Bombecq** of **Boembeke** ofwel **Bombeeke** ([†] 20.04.1765) met **Joanna De Keijser** ([†] 08.06.1734, 60 jaar oud). Van dit echtpaar kennen we zeven kinderen:

1. Richardus, gedoopt 05.06.1708;
2. Petrus Joannes, gedoopt 02.06.1712;
3. Livinus, gedoopt 08.03.1714;
4. Albertus, gedoopt 27.10.1715;
5. Maria Anna, gedoopt 02.04.1719;
6. Ferdinandus, gedoopt 11.04.1722;
7. Joanna Livina, gedoopt 11.03.1726.

Na het overlijden van zijn vrouw Joanna De Keijser, begin juni 1734, hertrouwde **Christophorus Bombeeke** te **Hundelghem** in de parochie van Sint-Armandus op zondag 8 augustus 1734 met vrouwe **Maria Vermeirs** of **Vermers/Verniers** ([†] 18.11.1776).

Ook bij haar kreeg hij kinderen:

8. Joannes Franciscus, gedoopt 28.08.1735;
9. Maria Anna, gedoopt 26.01.1738;
10. Judocus, gedoopt 17.05.1741.

68

Op donderdag 16 januari 1724 trouwde te Velzeke **Judoca Bombeke** met **Nicolaes Magerman**;

Op vrijdag 22 juli 1729 trouwde in de Martinuskerk **Egidius Bombeke** met **Adriana De Moette**;

Op dinsdag 21 november 1747 huwde **Richardus Bombeke** ([†] 16.09.1748) en **Maria Anna Stevens**;

Op zaterdag 22 februari 1772 trouwde **Joannes Bombeke** en **Petronella Brisaen**;

Op maandag 30 mei 1791 huwde **Maria Anna Bombeke** en **Judocus De Winne**;

Op dinsdag 5 mei 1795 huwde **Judocus Boenbeke/Bombeke** met **Petronella Francisca De Grootte**.

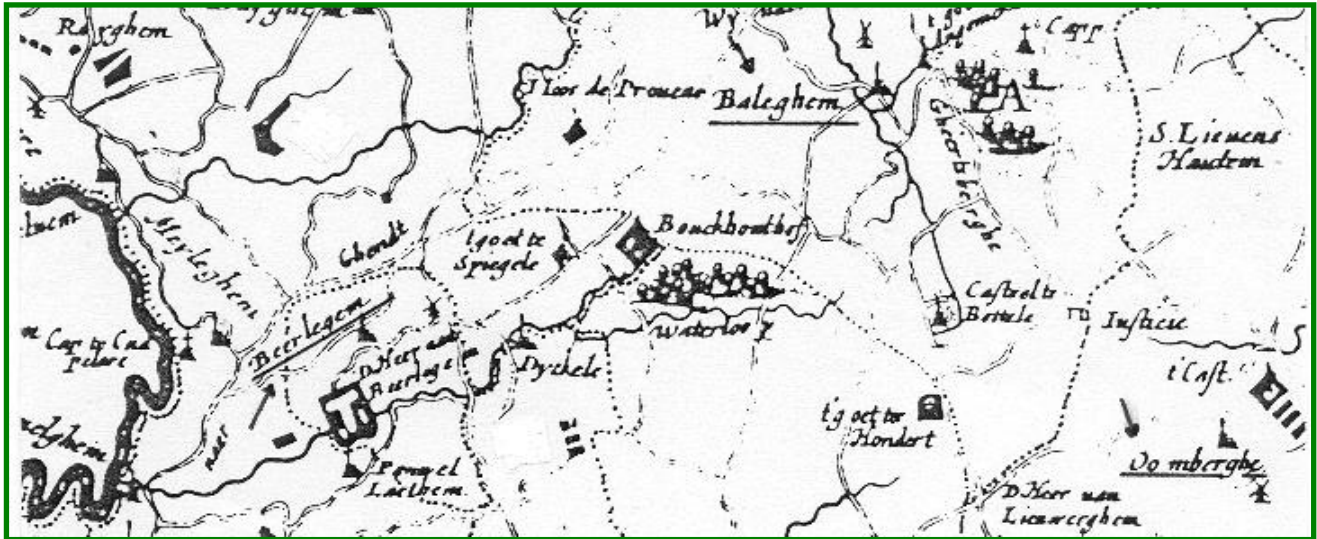
Te Hundelgem trouwden op zondag 27 april 1777 in de Sint-Amanduskerk *landtsman* **Judocus Boembeke** († na 1807) met **Elisabeth Keuterick/Ceutrix** ([†] Velsiecke 12.06.1792). In Velzeke werden de kinderen **Barbara** (ged. 15.02.1778), **Emanuel** (ged. 20.06.1780) en **Joannes Baptista Boembeke** (ged. 01.02.1782) geboren. Barbara huwde op 24-jarige leeftijd als *spinneresse van stile* met **Pieter Amandus Scheepers** en Emanuel huwde te Velzeke als *landsman van stile* op 3 oktober 1807 met de 23-jarige **Carola Michels**, *spinneresse van stile*, dochter van Joannes Baptista Michels en Albertina De Clercq.

Mogelijk was deze Judocus Boembeke eerder gehuwd met **Maria Anna Van Wijnendaele** ([†] 13.06.1775), waarvan de kinderen **Maria Anna** (20.01.1771) en **Isabella** (13.07.1774) in Velzeke werden gedoopt.

Vlaanderen in de 16de en de 17de eeuw

De aloude dorpjes Beerlegem, waar windmolenpachter Joos Boenbeke (de Oude) en zijn zoon wind- en watermolenaar Joos (de Jonge) woonden, en Baleghem, waar zijn dochters Johanne, Martine en Anna in 1571 gingen wonen (zie blz. 66 en 67), liggen op een steenworp afstand van elkander, verscholen in het glooiend landschap van de Zwalmstreek (zie hieronder).

[03 - buitenpoortersboek van A jaar 1571 dl I f 165r]

Rechtsonder op het bovenstaand afgebeeld kaartje zien we het plaatsje Oomberghe, alwaar wind- en watermolenaar Gillis Boenbeke fs Arents in 1632 en in 1636 respectievelijk de plaatselijke windmolen én de watermolen pachtte, voor één pachttermijn van negen aaneengesloten jaren.

69

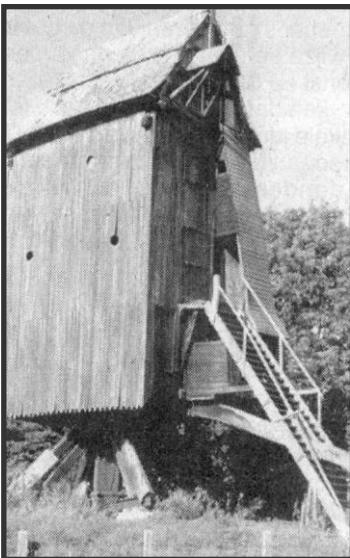
Het gezin van Gillis oftewel Egidius zijn vader, Arents Boenbeke en zijn moeder Maria Petit, had zich aanvankelijk in 1598 te Beerlegem gevestigd, maar ze trouwden voor veel volk (!) in **Strijpen** twee jaar later in 1600 en zwermden een dertig jaar later uit naar onder andere Dikkelvenne, Oombergen, Wetteren, Serskamp, Geraardsbergen én **Nieuwerkerken bij Aalst**.

[RAGB - Hoofdcollege LvA buitenpoortersboeken (1588-1621) no 141]

Sint-Andreaskerk van Beerlegem.

De Nieuwerkerkse staakwindmolen.

De Zuidelijke of Oostenrijkse Nederlanden

Sinds het einde van de 15de eeuw tot midden van de 16de eeuw vond er een geweldige economische bloei plaats, maar rond 1555 kwam er malaise op godsdienstig, politiek en economisch vlak. In 1559 begon het verzet tegen de nieuwe kerkelijke indeling en stagneerde de handel, wat leidde tot prijsstijgingen. Dit resulteerde weer in bittere armoede voor de bevolking. Het gevolg van dit alles was de Beeldenstorm in 1566 en de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648). Tijdens die oorlog werd in 1576 op het stadhuis van Gent in Oost-Vlaanderen een vredesverdrag (bekend als de Pacificatie van Gent) tussen afgevaardigden van de staten der zuidelijke gewesten enerzijds, en de “Staten van Holland” anderzijds, gesloten. Doch de val van de stad Antwerpen, in 1585, bezegelde uiteindelijk de scheuring van de “Oude Nederlanden”. De Zuidelijke Nederlanden bleven daarna als de zogeheten “Katholieke Nederlanden” onder de voortdurende dwingelandij van het Oostenrijks huis van Habsburg (= Aalbrecht † 1621 en Isabella † 1633 – die regeerden van 1598 t/m 1633).

[22 - Woudmeesters en graven van Vlaanderen blz. 20-23]

***Molenaarsfamilies uit de 'heerlijkheid Beveghe'*
in het aloude Land van Zotteghem...**

(generatie II-b.)

Gheeraert Boenbeque & N.N.

Zoon van I, zie blz. 65.

Gheeraert BOENBEQUE (d'jonge) fs Gheeraerds, werd omstreeks 1495 geboren en was rond 1520 gehuwd met een voor ons nog altijd onbekende vrouw. We ontdekten drie naamdragers, die mogelijk uit hen werden geboren; de twee zonen en één dochter volgen hieronder in vermoedelijke leeftijdsvolgorde :

1. Gillis BOENBEQUE fs Gheeraer(d)ts, werd omstreeks 1522 geboren en is vermoedelijk na 1570 overleden. De namen van Gillis zijn huisvrouw(en?) weten we niet, maar wel vonden we ten jare 1587 te *Erweteghem* één dochter van hem; Catherine (Cathelijne) BOENBEECX. Cathelijne was gehuwd (sd) geweest met Raesse VAN RUYSKENSVELDE fs Simoens en hertrouwd met Joos NECKEBROUCK. In haar SvG van 21 januari 1599 stonden Stevenynken en Gilleken Van Ruyskensvelde als twee van haar kinderen genoteerd. Voogden waren Christiaan Van Ruyskensvelde (paterneel) en molenaar Ryckaert Boenbeque (materneel), haar oom, uit Strijpen. De overledene liet te Erwetegem (= dichtbij Strijpen) erfgronden na. Verder werd er in haar SvG ene Jan Van Ruyskensvelde (†) (= oom van de wezen) en een zekere Amelberghe Shokers fa Christiaens (†) (= *nichte* van de wezen) vermeld. Cathelijne of Catherine was vermoedelijk eind 1598 te Erwetegem gestorven.

2. Rychaert BOENBEQUE (volgt onder generatie III-b, blz. 77).

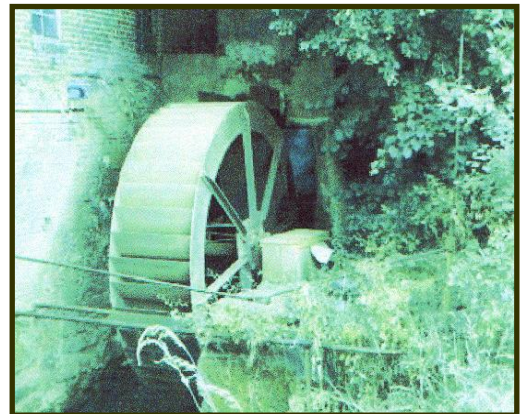
3. Lysbette BOENBEQUE (Bette Boembeecx) fa Gheeraer(d)ts, *huishvrouw*, werd omstreeks 1528 geboren en is hoogstwaarschijnlijk tussen 1580 en 1599 overleden. Vóór 1564 was Bette al gehuwd met Gheeraert DE BLOCK fs (?). Het echtpaar stond (volgens de poortersboeken uit 1564) genoteerd als zijnde beiden buitenpoorters der *Stede van Aelst*, die waren gevestigd te *Hundelghem*.

Van Gheeraerts zoon Rychaert Boenbeque weten we, dat hij als molenpachter onder meer te Strijpen in het Land van Zotteghem heeft gewoond en gewerkt, maar van vader Gheeraert hebben we tot nu toe geen schriftelijke bronnen gevonden, die iets prijsgeven over zijn ambt of beroep.

[RARB/WP - LvZ rg 745506 f 391 dl 2 148v en 201v]
[RARB/SvG - f 20 dd 21.01.1599]
[03 - buitenpoortersboek 16de eeuw dl II f 121r]
[20 - foto (sd) Mina Martens]

< Keizer Karel van Spanje en de 31st
graaf van Vlaanderen (° 1500 - † 1558).

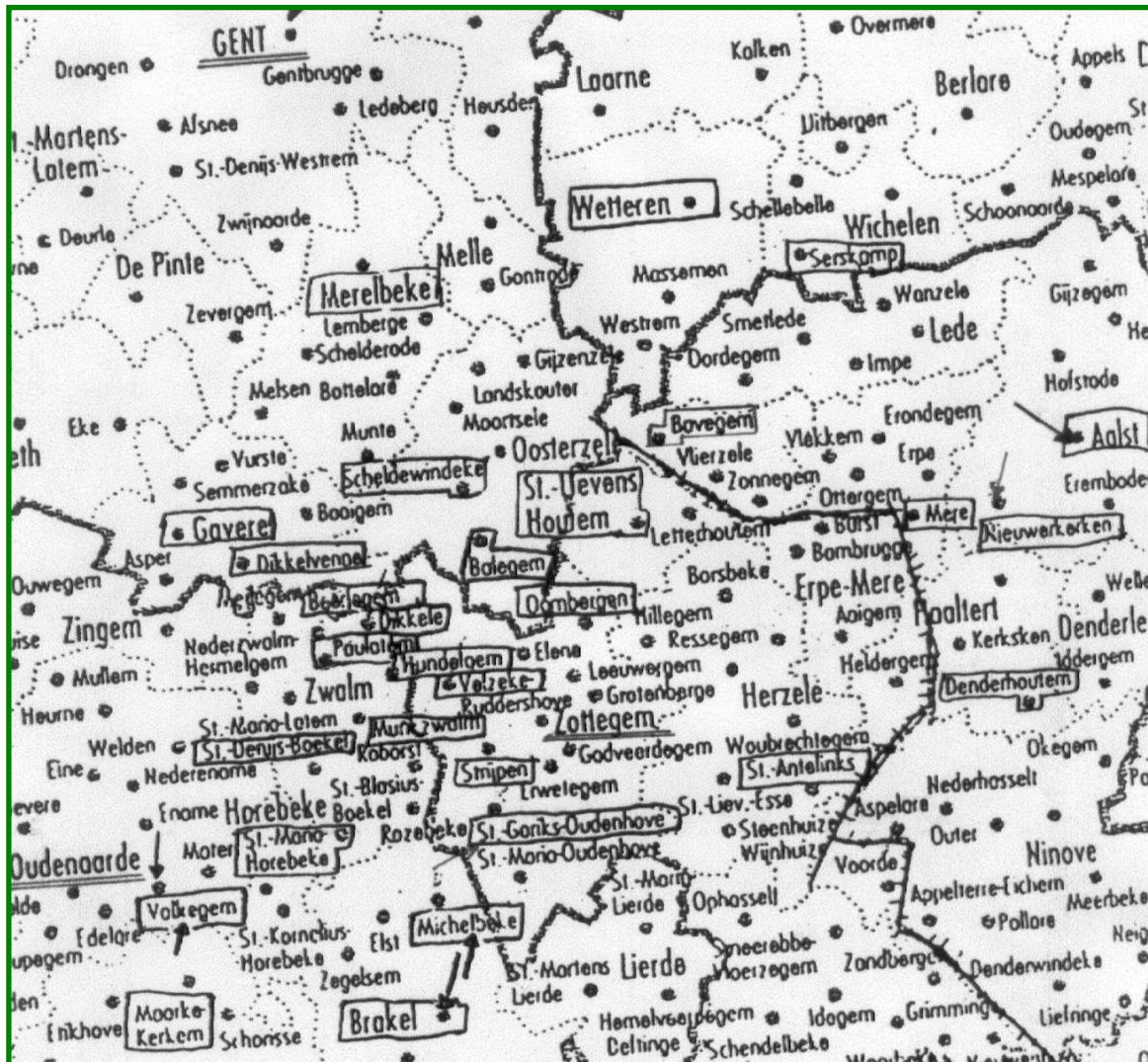

*Bovenslagrad van de korenwatermolen
te Strijpen vlakbij Zotteghem.*

Enige aantekeningen...

In het *Land van Zotteghem* werd de geslachtsnaam Boenbeke vooral als Boenbeque of als Boenbeecx geschreven, maar het geheel blijft toch een moeilijke puzzel, zonder echte gegevens over transacties en nalatenschappen. Tot de Landen en Vrije Eigendommen der heerlijkheid of baanderij Zotteghem, behoorden de parochies Erweteghem, Godverdeghem, Grotenberghe, **Strijpen**, Sint-Goriks-Oudenhove, Wijnhuize en ook de hoofdplaats Zotteghem zelf. In deze plaatsen troffen we verscheidene naamgenoten aan, die we echter niet in onze genealogie kunnen inpassen, omdat de parochieregisters voor het jaar 1600 ontbraken en daarna latere registers niet volledig waren... (zie verder).

[SvG - 1586-1795 dl 2 door André Lafort]

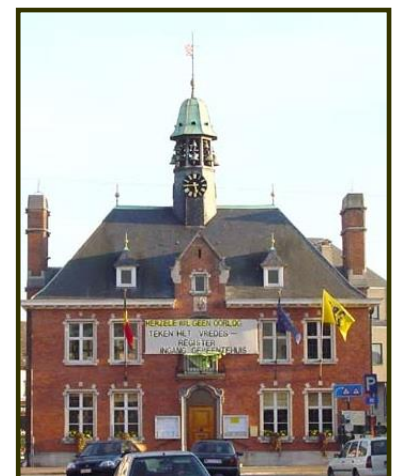
Detail van een overzichtskaartje betreffende de provincie Oost-Vlaanderen.

Bemerk de vele dorpjes in het golvend gebied van de Zwalmstreek, waar eeuwen geleden onze oudste voorouders verbleven. We onthouden de dorpjes Michelbeke en Sint-Goriks-Oudenhove, én de plaatsen Geraardsbergen, Oudenaarde en Zottegem. Uiteraard denken we tevens aan het **aloude stadje Aalst**, met zijn *Hooghstraete* en Windmolenstraatje op *Sompershoecke*, waar eens onze voorouders binnen de stadsvesten in hun schamele behuizingen beschutting tegen oorlog, wind, regen en koude zochten...

Gelegenheidsvondsten

Tijdens onze speurtocht naar beroepssoldaat Pieter Bombe(c)k te Woubrechtgem, Sint-Antelinks en Herzele, stootte we op een zekere Bernardus Bombeke († 04.06.1841), die van beroep *koopman in garen* was. Bernardus Bombeke (° 18.08.1780) huwde op 19 augustus 1807 met de 22-jarige *spinnaresse* Judoca Diependaele fa Adriaen te Sint-Antelinks. Bernardus was de zoon van Jan Bombeke († Sint-Antelinks 09.09.1789) en Maria Catharina Renneboogh († april 1809).

Wat later vonden we te *Herzele/Woubrechtgem* > nog een zekere *Josephus A.H.L. Boembeke*, die *soldaet* was, tijdens de Eerste Wereldoorlog te Soignies (= Zinnik, provincie Henegouwen). En wij maar denken dat de familie Boembeke, of toch heel zeker de familienaam Boembeke, allang uitgestorven zou zijn..!

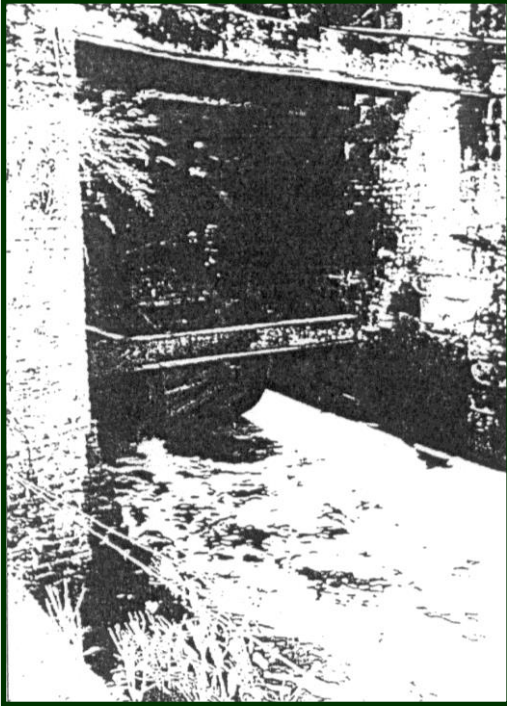

Markt te Herzele met gemeentehuis.

[Archief VVF te Erembodegem]

[Gezinsreconstructies Woubrechtgem - Robert Lievens 1997]

De oude Boembekemolen, gelegen binnen Michelbeke op de Zwalm...

In 1994 werd een vistrap aangelegd op de Zwalm, waarbij het vervallen metalen bovenslagrad en de overkapping van de watermolen werden verwijderd. Het al jaren leegstaande molengebouw wordt nu met de totale ondergang bedreigt..! Deze korenwatermolen werd achtereenvolgens de “Watermoelen den Boenbeque”, de “Boembekemolen te Boembeke” (op de Zwalmbeek) en de “watermeulen te Bombeke” of de “watermeulen Boenbeke in Mighelbeke” of Michelbeeke genoemd.

Marktplaats van Michelbeke
met Sint-Sebastianuskerk.

Deze “Boembekemeulen” was oorspronkelijk een onderslagmolen, die echter omstreeks 1900 ingrijpend werd verbouwd en daarbij omgevormd werd tot bovenslagmolen. De veelal houten onderdelen werden toen vervangen door gietijzeren, ook werd er later nog een stoommachine geplaatst, die inmiddels weer verdwenen is. Het vroegere metalen bovenslagrad was 120 cm breed en 300 cm hoog.

✠ In 1967 werd het verval van de molen ingezet, doordat de toenmalige molenaar Léon De Poorter om het leven kwam bij een gewelddadige boerenbetoging in Oudenaarde (zie verder).

—
[A. Carre - afbeelding uit 1979, geplaatst in [19] - XXVIII 94]

Gelegenheidsvondsten...

Vlakbij Michelbeke liggen de dorpjes Sint-Martens-Lierde en Sint-Maria-Lierde. In het kerkarchief vonden we een “Register der Bevolking der Parochie Ste Martens-Lierde, Dekenye Ronsse, anno 1844” (zie de kerk). Tot onze verwondering troffen we er nog enkele families **Boembeke** en **Bombeke** aan..!

- Te Sint-Martens-Lierde, in de wijk Klooster, woonde Anna Maria Boembeke, die was geboren te Sint-Maria-Lierde in 1811, met haar dochter Maria Virginia (° 1843) en haar zusje spellewerkster Felicitas Boembeke (° Sint-Maria-Lierde 1823). Anna Maria was de weduwe van Jozef Boussaert, en volgens de pastoor kon ze lezen én schrijven. Later (sd) verhuisden ze naar het nabijgelegen dorpje Nederbrakel.

- Eveneens te Sint-Martens-Lierde, aan den Opstaldries, woonde Constantinus Bombeke (° Sint-Maria-Lierde 1793) met zijn huisvrouw Maria Theresia Van de Capelle (° 1794) en hun kinderen, dagloner Petrus (° 1820), Melanie (° 1821), Marinus (° 1824), Joannes Baptista (° 1827) en Anastasia (° 1830). Het gezin was (althans volgens de aante-keningen van de pastoor) behoeftig. De zonen Marinus en Joannes Baptista werkten als knechts bij landbouwer en burgemeester Josephus Beerens, welke eveneens ‘aan den Opstaldries’ woonde. Hun vader, Constantinus, die, weer volgens de pastoor, kon lezen en schrijven, overleed al op 13 maart 1847.

Sint-Martinuskerk.

- In de kerkparochie van Sint-Gorick te Sint-Goorix-Audenhove vonden we op vrijdag 18 maart 1633 de begrafenisinschrijving van Joanna Boenbeke, vrouw van Joes Rotier en op woensdag 16 februari 1678 de trouwinschrijving van ene Carolus De Cock met Joanna Bombeeck!

—
[ARAB -Sint-Goriks-Oudenhove, parochieregisters 1633, 154/1 en 1678, 208/2]

[Gaublomme V. - De status animarum van Sint-Martens-Lierde v/h jaar 1844]

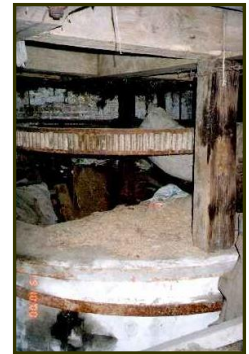
Meulen te Boenbeke...

In **1803** (destijds de jaren XI en XII van de Franse Republiek) verschenen in de 'Gazette van Gend' een vierentwintigtal molenadvertenties, in verband met verkoop of verhuur van wind-, water- of rosmolens. Het ging vooral om molens in de provincie Oost-Vlaanderen (indertijd het Schelde-departement). Van deze molens werden er een zevental met naam vernoemd, waaronder de toen al honderden jaren oude BOEMBEKE-MOLEN in de Zwalmvallei, welke opgericht was aan de Boembekestraat naast de Zwalmbeek en Boembeek nabij Michelbeke:

Verkoop, door notaris Roosens te Michelbeke, van eenen vermaerden en wel gekalanderden Koorn-water-molen, vanouds genaemd den

WATER-MOLEN TE BOMBEKE

gelegen binnen Michelbeke op de Zwalm, ongeveer een uur van Zottegem en Nederbrakel. Vrij op 1 mei 1804. (sic!)

Het verroest maalwerk.

Deze Boembekemolen, een korenwatermolen met een 19de-eeuws metalen bovenslagrad, te Bombeke op de Zwalm, was er opgericht vóór **1544** en bestaat nog, maar is in de loop der jaren sterk vervallen. De oude stenen watermolen, waar eens onze verste voorouders op maalden, ligt er nu totaal verlaten en geheel onbeschermd bij (volgens Dr. Paul Huys uit Drongen, wordt de niet-beschermde en verlaten molen nu zwaar belast als leegstaand gebouw, zodat totale afbraak dreigt, zie de molen hieronder).

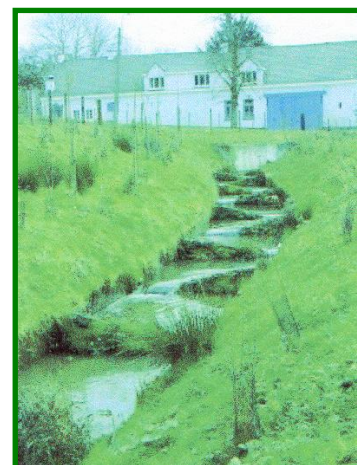
Al in **1396** verbleef buitenpoorter en *maeler* Matthijs van der Boenbeken al te *Mighelbeke*. Misschien zat Matthijs of een van zijn kinderen of een van zijn latere nakomelingen wel als korenwatermolenaar op deze oude Boembekemolen ofwel Bombekemolen, dewelke toen waarschijnlijk behoorde tot 'onze' familiebezittingen. Vroeger (sd) werd de molen verpacht voor 9 mud koren per jaar. Omstreeks **1571** waren *de grave van Egmont* moleneigenaars en deze verpachtte toen de *watermeulene* jaarlijks voor de som van 181 ponden Parisis. Anno **1644** stond de watermolen als **Muelen te Boenbeke** op het plan van Anthon Sanderus vermeld...

In de rijksarchieven van Gent, Mons en Ronse ontdekten we, o.a. in het 'Fonds Land van Zottegem':

- anno 1388 - *arnolt vander boenbeke(n) te Sotteghem en op dbroukeruelt upden wech naer roosbecque.*
- anno 1550 - *jan(n)e va(n) der boenbeke(n); op eenen mersch ter boenbeken; up tveldecken aenden mulen te boenbeque en anno 1571/1572 Ter boenbeken en anno 1577 te boenbeque...*
- anno 1577- *jn dmueleveldecken te boenbeke boue(n) de muelen te Sint-Gooricx-Oudenhove.*
- anno 1593 - *Rijckaert Boonbeque (fs Gheeraerds) met erfgronden te Sint-Gooricx-Oudenhove;*
- anno 1597 - *bij de watermolen den boenbeque (Michelbeeke), Sint-Goricx-Oudenhove;*
- anno 1597 - *Frans Ghijs & Martine Boonbeque (fa Claeys fs Jan).*
- anno 1624 - *anden gansen Driesch byder muelen te boenbeke...*

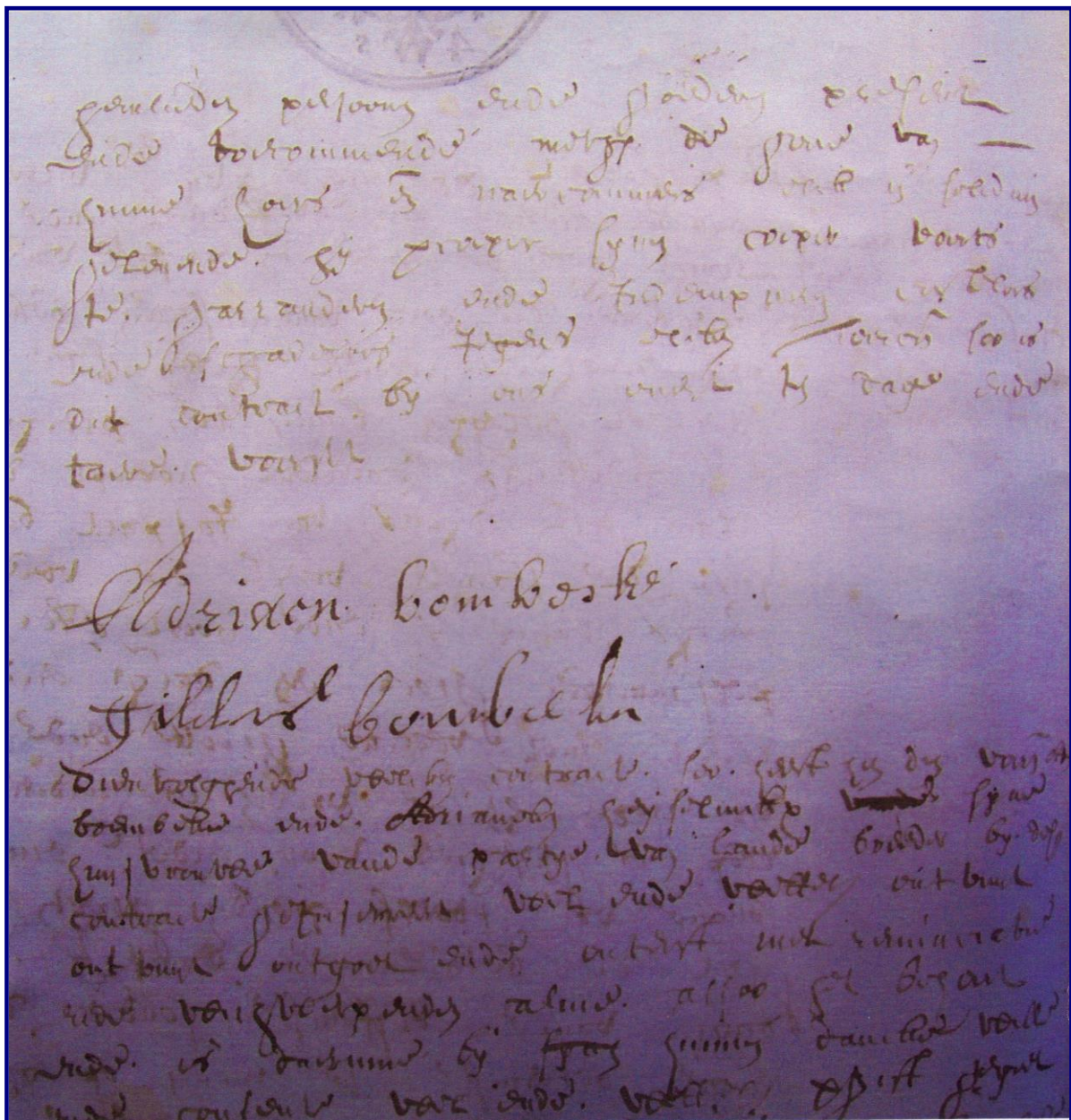
Nog in **1675**: In de gemeente Hundelgem (Schepenbank) vonden we een processtuk over Joos Boembeke als voogd van zijn kind dat hij verwekt had met vrouw Joanna De Clercq, versus Joos De Groote, die de moederlijke voogd van het kind was.

[20/19 - jrg 28 no 2 (april-juni 2000) XXVIII 91 t/m 94;
uit de Gazette van Gend 1017 cfr. supra. Boembekemolen kad. A 384]
[SAGB - Fonds Penningkohieren Michelbeke 1571 267, 22r/21r, 28v; microfilm no 174]
[RAMB - familie de Roisin, 319, 4r]
[RARB - Fonds LvZ no 204, 44v; 745506, f 337, f 423 en f 453
en Archief Hundelgem Schepenbank no 89/456]
[RAGB - Nieuwenbosse, 8, 11r, 15v, 69v en Fonds kaarten & Plans ,2525, 46r]
[20 - foto's (sd) Geert Mareels, Jean-Paul Vingerhoed en Jan François]

De in 1994 aangelegde vistrap.

**Landbouwersfamilies Boenbeke, Bombecke en Bombeke
te Sint-Antelinks en Woubrechtgem
in de 17de en 18de eeuw...**

74

In het oud-gemeentearchief van de dorpen Woubrechtgem en Sint-Antelinks in Oost-Vlaanderen vonden we bij een verzameling van leningen, kopen, verkopen en schuldbekentenissen, de handtekeningen van **Adriaen** en van **Gillis BOMBECKE** onder een verkoop (Adriaen aan Gillis) van een partij zaailand te Sint-Antelinks daerment noemt de Geerrens, groot 1 dagwand 40 roeden voor de som van 12 pond groten courant (Vlaams) en dat op 20 mei 1704. Adriaen was als buitenpoorter van Geraardsbergen te Sint-Antelinks ingeschreven op 17 juli 1702. **Adrianus BOMBEKE** was op 3 februari 1682 getrouwd met **Adrianeken Heijselinckx** (hun trouwgetuigen waren Judocus Bombeke en Petrus Van Lathem). Van hen kennen we nu de kinderen Petronella, Angela Petronella, Joannes, Franciscus en Adrianus Bombeke.

† Adrianus (de oude) Bombeke overleed op 29 februari 1736. Zijn 'huisvrouw' Adrianeken was al op 14 februari 1733 gestorven.

[Gezinsreconstructies Sint-Antelinks]

[Georges L. Souffreau, Woubrechtgem]

**Families Boenbeke in het Land van Aelst
en de Zwalmstreek in de 16de eeuw...**

(generatie III-a.)

LIVINUS BOENBEKE & MARTINE VANDER MEERE

Lieven Bombecke en Martynken Vander Meere

Zoon van II-a, zie blz. 66.

Livinus BOENBEKE (Lieven Bombecke) fs Joos, molenaar (?), werd omstreeks het jaar 1520 geboren.

< Onder Spaans regiem van Keizer Karel, de 31ste graaf van Vlaanderen, huwde hij omstreeks 1543 met Martine (*Martynken*) VANDER MEERE fa Lauw. Livinus Boenbeke en zijn vrouw vestigden zich in 1568 als buitenpoorters van Aalst te Munkzwalm. Het buitenpoortersboek meldde:

*bombecke lieven filius joos ende vander meere
martine filia lauw.*

In leven verbleef Lieven Bombecke als buitenpoorter in één of meerdere van de drie praterijen van Aalst (indertijd de buitengebieden Mijlbeke en Schaarbeke en het dorpje Nieuwerkerken) en Munkzwalm.

We vonden zeven volwassenen naamdragers, waarvan de vader Livinus of Lieven heette. Hieronder volgen deze naamdragers, in vermoedelijke leeftijdsvolgorde, die mogelijk door dit echtpaar werden achtergelaten :

75

1. **Gillis BOENBEKE (Bombeke)** (volgt onder generatie IV, blz. 78).

2. Katherine BOENBEKE (Catharina Bombeeck) fa Lievens, huisvrouw, werd omstreeks 1547 geboren. Vóór het jaar 1568 was zij al gehuwd met Lieven MERSCHOUT fs (?). Het echtpaar verbleef al in 1568 als buitenpoorters van Aalst te *Munc Swalleme* (= Munkzwalm).

3. Lysbette BOENBEKE (Bette 's-Bombeeck) fa Lieven, huisvrouw, werd omstreeks 1549 geboren. Vóór 1571 was Bette al gehuwd met Jan ALBRECHT fs Gillis. Ten jare 1571 waren ze reeds gevestigde buitenpoorters van Aalst te *Velsiecke*.

4. Laurine BOENBEKE (Bombeeck) fa Lievens, *huys- vrouwe*, werd rond 1552 geboren. Vóór 1574 was Laurine al gehuwd met Laureys BERNAERDT(S) fs (?). Anno 1574 woonden ze als buitenpoorters van Aalst in Scheldewindeke.

5. Maria BOENBEKE (Marie Bombeeck) fa Lievens, *huysvrouw*, werd omstreeks 1555 geboren. In 1578 was zij al gehuwd met Mauwerijs VAN CROMBRUGGE. Rond 1578 vertoefden ze als buitenpoorters van Aalst in *Meileghem*.

De Vinkemolen na de storm van 27 november 1983.

6. Livyne BOENBEKE (Livine Bombeke) fa Lievens, huisvrouw, werd rond 1558 geboren. Voor 1590 is zij gehuwd met Joos VANDER MEERE; in 1590 buitenpoorters van Aalst te Munkzwalm.

7. Ryckaert BOENBEKE (Rychaert Bombeeke) fs Lievens, werd omstreeks 1560 geboren. Hij was voor 1600 gehuwd met huisvrouw Josanne 'S BLOCX (of 's Bolocx) fa Jans. Anno 1600 verbleven ze als buitenpoorters van Aalst in het dorpje *Munck-swalm*, hetwelk gelegen is dichtbij de plaats Zwalm.

[†] De begraafdata van **Livinus Boenbeke** en van zijn vrouw **Martine Vander Meere** hebben we nergens gevonden...

In **1568**, bij het begin van de Beeldenstorm, waren ze nog in leven. Of ze nadien de godsdienstoorlogen hebben overleefd en of ze voor het oorlogsgeweld huis en haard hebben moeten verlaten, weten we niet. Hun jongste zoon Ryckaert (?) was acht jaar na de verwoestingen (in 1600) nog wel in leven en woonde toen te Munkzwalm. Later vonden we te Munkzwalm nog een nu verdwenen hoeve die het *Hof te Zwalmen* genoemd werd. Eigenaar was het Sint-Baafskapittel te Gent. Het goed had een oppervlakte van 54 bunder/62 roeden. Er was een graantiende op 22 bunder van 56 schellingen groten, plus 21 schellingen 9 groten voor de pastoor, plus 3 pond 3 schellingen 8 groten voor wijngeld. Pachter van dit oude hof was in 1571 ene Lieven Boenbeke, zoon van Lieven Boenbeke (*Lieven filius Lieven Boenbeke*)! Mogelijk was hij een oudere zoon van Lieven en Martine Vander Meere en gehuwd met Geertruy Vuytendale fa Jans (?).

[RAGB - Hoofdcollege LvA buitenpoortersboeken (1588-1621) no 141]

— • —

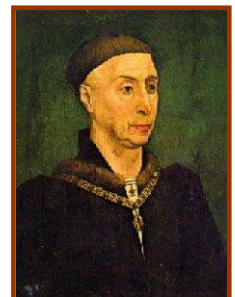
Landelijke taferel in de omgeving van Aalst omstreeks 1600, door Jan Breughel de Oude, bijgenaamd 'de Fluwelen' (1568-1625), zoon van Pieter Breughel.
We zien een drukbereden landweg met huifkarren, tussen twee huizenrijen waartussen dorpsbewoners, marketensters, kinderen en huisdieren dooreenlopen.

Vlaanderen in het midden en op het einde der 16de eeuw

Na de vernielingen door de Beeldenstormers (ca. 1566-1578) nam het zeden verval toe en ging het katholiek geloof wankelen. Het protestantisme vond daarna zijn weg in heel wat Vlaamse plaatsen.

Na de beeldenstorm van 1566 stuurde de Spaanse koning en 32ste graaf van Vlaanderen, Philips de Tweede >, in augustus 1567 de < hertog van Alva als nieuwe landvoogd naar de Nederlanden. Maar door onophoudelijke verwoestingen van zwervende vrijbuiters met rondlolende Hollandse, Duitse, Schotse, Spaanse en Franse legerbendes, leidde dat in de periode tussen 1582 en 1592 tot een totale ontvolking van het Vlaams platteland. Veel plattelandsbewoners kwamen om van hongersnood en ziekte of vluchtten naar de Vlaamse steden en naar de noordelijke Nederlanden. Bijna de helft van de

plattelandsbevolking overleefden de godsdienstoorlogen niet. De thuisblijvers én zij die later huiswaarts keerden, hadden de ergste emoties moeten doorstaan. De thuiskomers vonden hun dorpen en akkers totaal verwoest, maar toch slaagden zij erin, met veel doorzettingsvermogen, hun dorpen herop te bouwen. Alva stierf in 1582 in Portugal en Philips de Tweede, die de troon had bestegen in 1555, overleed in september 1598 te Madrid.

Molenaarsfamilies te Strijpen én te Sint-Maria-Oudenhove (?) in de 16de eeuw...

(generatie III-b.)

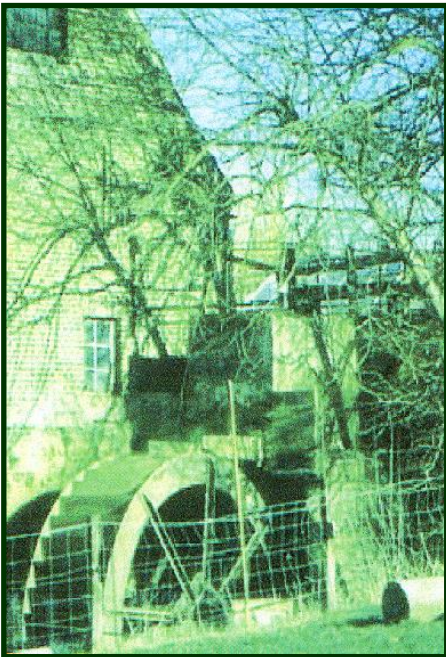
Rychaert Boenbeque & Josine Smeyers

Graanwatermulder Rijckaert Boenbeke...

Zoon van II-b, zie blz. 70.

Rychaert BOENBEQUE (Rijckaert Boenbeke) fs Gheeraedts, molenaar, werd rond 1525 geboren en is na 1599 overleden. Rijckaert, Gheeraedts zoon, pachtte te Strijpen de graanwatermolen, telkens voor drie achtereenvolgende jaren. In de jaren 1576 t/m 1578 en daarna nog van 1585 t/m 1587, was hij er als molenaar of als *maelder* werkzaam. Omstreeks 1555, onder Spaans bewind, was hij gehuwd met de uit *Erweteghem* afkomstige muldersvrouw Josine SMEYERS fa Adriaens. In januari 1599 werd Rychaert aangesteld als voogd over de kinderen van zijn broers dochter Cathelijne Boenbeecx.

Watermolen van Strijpen nabij Zottegem.

Mogelijk woonde Rijckaert Boenbeke ná het jaar 1587 nog te Sint-Maria-Oudenhove ¹ én was hij nog te Sint-Goriks-Oudenhove enige tijd watermolenpachter, op de aldaar vanouds bekend staande boerenhoeve annex watermolen, die men noemde de

ter often Boembekemeulen.

Dit hoeve-complex (met woonstede, opstallen en korenwatermolen) behoorde tot de vele bezittingen van “de Heer” van Sint-Maria-Oudenhove. Hoogstwaarschijnlijk was hier, te *Sint-Gooricx-Oudenhove*, al ver vóór het jaar **1500**, een watermoleenaar aan het werk, wellicht één van onze verste, nog altijd onbekende voorvaderen, die BOEMBEKE heette..!

> Karel II ‘de Stoute’ (° 1433 - <†> 1477) hertog van Bourgondië
en 28ste graaf van Vlaanderen (1467-1477).

We vonden één kind, dat mogelijk aan dit muldersechtpaar kan worden toegerekend :

1. Battien VAN BOENBEECX (Van Bombeke) fa Rijckaerts, huisvrouw, werd rond 1560 geboren en is vermoedelijk na 1600 overleden. In het jaar 1586 was ze al gehuwd met Merten VERTRUYEN fs Jans en vertoefden beiden te *Baleghem* als buitenpoorters van de stad Aalst. († †)

¹ Er zijn in enkele registers uit het Fonds Land van Zottegem (LvZ) aanwijzingen gevonden, dat daar in die streek en omstreeks die tijd, waarschijnlijk te Sint-Maria-Oudenhove, een destijds zogeheten *maelder* woonde, die algemeen de namen droeg van “Rychaert Boenbe(c)que of Rijckaert Boenbe(ec)ke”. Bijna zeker was hij de molenaar *Rijckaert Boonbecque* (fs Gheeraedts) met erfgronden (erft stuk land in 1593) te *Sint-Gooricx-Oudenhove* (bemerkt de vele varianten van naamgeving).

[RARB/WP - LvZ microfilm 745506 f 135/148/161v/192v/201v/208/337/391/428]

[RARB/Vlaanderen - LvZ rg leningen 1439-1440, microfilm 749294 f XVIII bis]

[RARB/SvG - LvZ f 20 dd 21.01.1599]

[03 - buitenpoortersboek anno 1586 dl I f 165]

[20 - afbeelding (sd) Molencentrum Roosendaal]

[22 - Woudmeesters en Graven van Vla blz. 22]

Het Land van Aelst in de 16de en de 17de eeuw...

(generatie IV.)

GILLIS BOENBEKE & N.N.

Zoon van III-a, zie blz. 75.

Gillis BOENBEKE (Bombeke) fs Lieven, werd ca 1545 geboren en is waarschijnlijk in 1606, onder het toenmalige Oostenrijks bewind, overleden. Mogelijk pachtte hij in 1571 de hoeve *Het Pachtgoed* te Beerlegem, 25 bunder groot, jaarlijks voor 232 pond parisis. In 1567 onder Spaans bewind (1556-1598) van koning Filips de tweede (° 1527 - † 1598, zie hieronder) werd hij, op ongeveer 21-jarige leeftijd, beschreven als

bombeke gillis fs lievens, buitenpoorter der stadt aelst te baveghem.

Omstreeks de jaren 1568 of 1569, onder Spaans regieme, was Gillis, Lievens zoon, gehuwd met een vrouw, wier naam niet bekend is. Wel weten we dat Gillis Boenbeke tenminste drie kinderen had, die de volwassen leeftijd bereikten :

78

1. Johanna BOENBEECKE (of Bombeecx) fa Gillis, huisvrouw, werd omstreeks 1570 geboren en is vermoedelijk na 1600 overleden. Vóór 1592 was zij al gehuwd met Raes KNUUDE fs Jans. Anno 1592 waren ze als buitenpoorters van Aalst woonachtig te Nederename nabij Oudenaarde.

2. **Arnoldus BOENBEKE (Arent Bombeke)** (volgt onder generatie V-a, blz. 79).

3. Gerardus (Gheeraerds) BOENBEKE/BOEMBEKE (?) (volgt onder generatie V-b, blz. 81).

We kunnen er zeker van zijn, dat ook Gillis met zijn gezin, heel wat narigheid ondervonden zal hebben van de Beeldenstorm en de aansluitende Tachtigjarige Oorlog.

[RAGB - Hoofdcollege LvA buitenpoortersboeken (1588-1621) no 141 en Penningkohieren 1571 f 1v]
[03 - buitenpoortersboek dl I f 298v en 285v]
[RAGB - De Preud'homme d'Hailly no 362]

Buitenpoorters van Aalst...

Het Land van Aalst omvatte ruwweg het gebied tussen Schelde en Dender. Het was eerder een kastellenij (dit is een belangrijker heerlijkheid dan een kasselrij). Samen met andere gebieden werd het ook Rijks- of Keizers-Vlaanderen genoemd. Territoriaal bestond het Land van Aalst uit vijf baronieën, een groot aantal dorpen, die rechtstreeks van de graaf of andere heren afhingen, en de steden Geraardsbergen en Aalst. Deze laatste stad kon beschouwd worden als de hoofdplaats van keizerlijk Vlaanderen. Reeds in de Middeleeuwen was Aalst een belangrijk centrum. Graaf Filips van de Elzas vernieuwde in 1174 de “keure”, die haar vroeger reeds was toegestaan door Diederik, graaf van Aalst. Heel het Ancien Régime door, zou de betekenis van Aalst in Vlaanderen zeer beduidend blijven. Het schependom van Aalst bestond, naast de oude stad (*intra muros*) zelf, uit drie praterijen (of gehuchten): deze van Mijlbeke, Schaarbeke en NwK. Ze behoorden niet alleen bestuurlijk, maar ook kerkelijk, uitgezonderd het dorpje NwK, tot de parochie Aalst. De inwoners van deze buitengebieden (*extra muros*) waren echter geen poorters of borgers, maar werden beschouwd als

buitenpoorters van aelst.

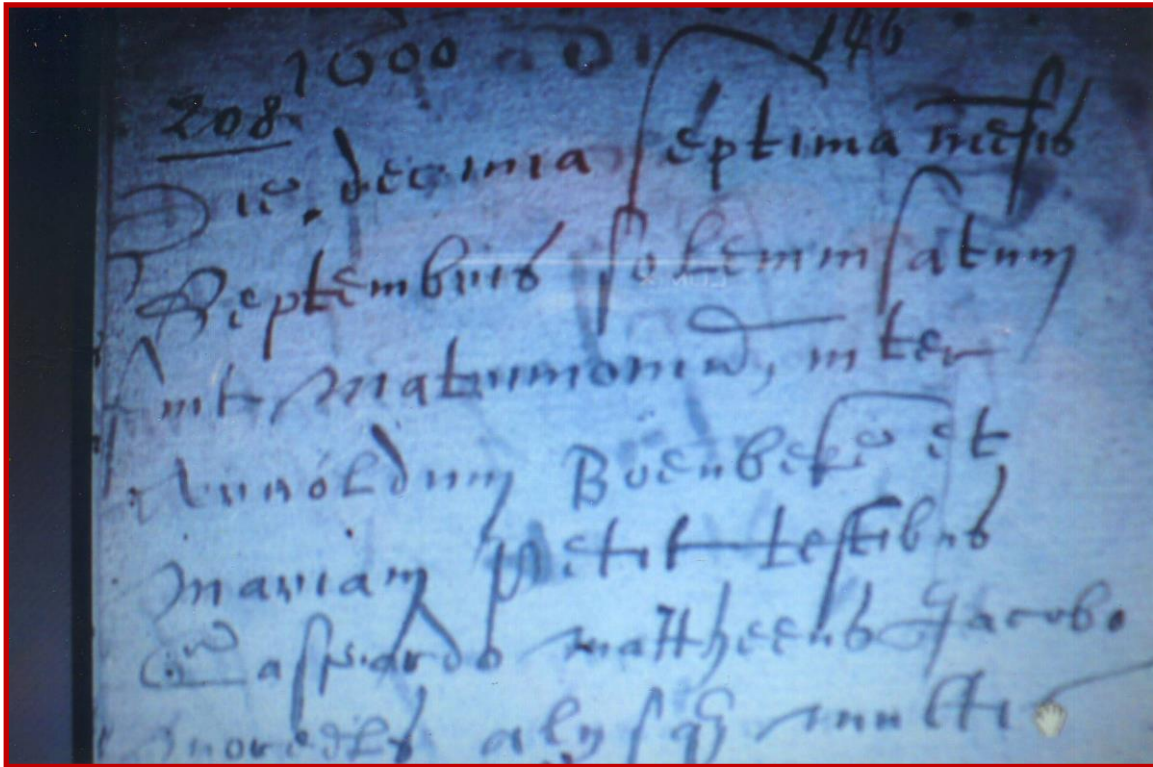
Zij vormden afzonderlijke entiteiten met eigen ontvangers, pointers, setters en een eigen administratie, maar voor de rest waren ze volledig onderworpen aan de schepenbank van Aalst.

[SAAB - Archievenoverzicht maart 2000]

ARNOLDUS (ARENT) BOENBEKE & MARIA PETIT

Zoon van IV, zie blz. 78.

Arnoldus BOENBEKE (Arents Bombeke) fs Gillis, molenaar én molenmeester, werd omstreeks 1573 geboren is na 1648 overleden. Op zondag 17 september 1600, onder Oostenrijks bewind, was hij gehuwd te Strijpen in de parochie van Sint-Andries met Maria PETIT fa Jans († na januari 1639). Twee jaar eerder, in 1598, hadden ze zich als buitenpoorters van Aalst in Beerlegem gevestigd. Het poorters-boekregister meldde ..'bombeke arent filius gillis & petit marie filia jans'...

Transcriptie van de trouwakte van zondag 17 september 1600 te Strijpen bij Zottegem:

Die decima septima (...)

Septembris solemnizatum (= ingezegend)

Sunt matrimonium inter (= zijn inmiddels gehuwd)

Arnoldum Boenbeke et

Mariam Petit testibus (= getuigen)

Caspardo mattheus Jacobo

Moreels alijs multis (= met vele anderen)

Arent en Maria waren in januari 1639 te Nwk doopheffers van Maria, dochter van zoon Livinus en diens vrouw Catharina Van Steenberghe. In registers uit het LvZ van vrije bezittingen, eigendommen en vonnissen, werd onze Arent Boenbeke of Boenbeque meermaals genoemd. Ook Arnoldus zal de verschrikkingen van de Tachtigjarige Oorlog aan den lijve ondervonden hebben. Hierna volgen negen naamdragers, in vermoedelijke leeftijdsvolgorde, die mogelijk aan hem kunnen worden toegerekend:

1. Mayken BOENBEKE (Bombeke) fa Arents, werd rond 1601 geboren en is na 1660/61 overleden. Op vrijdag 23 april 1660 werd deze Mayken Bombeke genoteerd in het poortersboek van de hoofdplaats *Geeraerdsberghe* als weduwe van Carolus LIEVEN uit Beerlegem.

2. **Egidius of Gillis BOENBEKE (Boembeke/ Boenbeque)** (volgt onder generatie VI-a, blz.82).

3. Livinus (Lieven) BOENBEKE (volgt onder generatie VI-b, blz. 90).

4. Arent BOENBEKE fs Arents, werd omstreeks 1607 geboren en is na 1642 overleden. Rond 1626 was hij gehuwd met huisvrouw Anna WAUTERS fa Pieters.

5. Petrus BOMBEKE (Pieter Bombeeck) (volgt onder generatie VI-c, blz. 95).

6. Egidius BOENBEKE (Bombeeck) fs Arendts, werd omstreeks 1612 geboren en is na november 1665 overleden. Egidius werd in 1665, nog tijdens het Spaans regieme, aangeduid als afwezige in de oude Sint-Martinuskerk van Aalst op vrijdag 20 november, bij de doop van Elisabeth, het dochtertje van watermolenpachter Carolus Bombeeck en diens eerste vrouw Maria Vander Biest (zie verder).

7. Erasmus BOMBEKE fs Arendts, werd rond 1614 geboren en is na november 1643 overleden, in 1637 was hij al met Livina DERICK gehuwd; van hen werd op 28 februari 1638 te Strijpen hun zoon Martinus BOENBEKE gedoopt, die mogelijk aldaar op 20 maart 1698 werd begraven (?).

8. Martinus (Merten) BOMBEKE (Bombecke) fs Arendts, werd omstreeks 1616 geboren en is na november 1655 overleden.

9. Joannes BOENBEKE (Jan Boonbeeck of Jan Bombeke) (volgt onder generatie VI-d, blz. 98).

We kwamen Arents naam veelvuldig tegen in verschillende registers van het Land van Zottegem, waaronder deze van de ferieboeken en Vrije Eigendommen van Zottegem, dit in de periode **1606-1648**:

Staat van Goed

- Jaar 1606 - Arent Boenbeke fs Gillis †, werd in een Staat van Goed vernoemd.

Vonnissen

- Jaar 1640 - op donderdag 15 november Arent Bombeke jegens zoon Gillis Bombeke.
- Jaar 1641 - in juli Arent Boonbeke jegens Jan van Vondelen;
 - in september Arent Boonbeke jegens Bartholomeus de Roeck;
 - in september Arent Boonbeke jegens Jan van Vondelen.
- Jaar 1642 - op donderdag 20 februari Arent Boonbeke jegens Barth de Roeck.
- Jaar 1643 - Arent Boonbeque en(?) de Clercq jegens(?);
 - Laureys van Hoelant en Gillis van Lierde jegens Arent Boonbeque.
- Jaar 1644 - (?) jegens Arent Boenbeque.
- Jaar 1645 - Anthijs van Bruggen jegens Arent Boonbeque.
- Jaar 1647 - Arent Boenbeque en Arij's Huys jegens zoon Gillis Boenbeque;
 - Arent Boenbeke en Arij's Ghijs jegens zoon Gillis Boenbeque;
 - Arent Boonbeque en Arys Ghijs en ... (?) van Genten jegens zoon Gillis Boenbeque.
- Jaar 1648 - Arent Boonbeque jegens Jacques van Rijkervelde.
 - (1648 = laatste folio met Arent Boenbeke.)

Martinuskerk Oombergen.

Het is ons (nog) niet bekend wat er verder van verschillende gezinsleden geworden is, evenmin is ons op dit moment meer bekend over de molenaarsactiviteiten van vader Arnoldus oftewel Arents Boenbeke. Ook vernamen we tot dusver niet waar en wanneer Arnoldus en zijn vrouw Maria het tijdelijke met het eeuwige verwisseld hebben... Het staat vast, dat tenminste drie van hun kinderen, **Gillis**, **Livinus** en **Joannes**, op volwassen leeftijd opdoken als molenpachters, respectievelijk te Oombergen, Serskamp en Nieuwerkerken. Zoon **Gillis** ofwel **Egidius Boembeke**, hoogstwaarschijnlijk de vader van de Aalsterse moutmolenaar **Augustinus**, vonden we dan nog terug in december 1670 en in juli 1675 in de parochie Sint-Lievens-Esse (Dorp) en Wijnhuize als prijzmeester, molenmeester, toezichthouder en derde man bij de twee houten korenwindmolens van de *burggraeve van Oombergen ende heere van Sint Lievens Essche*.

[SAAB/OA/Pr - doopboek jaar 1665 f 1199]

[21 - Nwk jaren 1643 en 1655 blz 48]

[RAGB - Hoofdcollege buitenpoortersboeken (1588-1621) no 141]

[ARAB - gemeente Strijpen, doopregisters 1588-1797, f 94]

[RARB/SvG - LvZ - microfilm no 744903 f 108]

[RARB - LvZ ferieboeken microfilm no 749321 f 3-6 en no 749219 f 6/35/45/53/95/128/132]

Gerardus BOENBEKE & Livina Isenbaert

Mulder Gheeraerdt Boembeke, windmolenpachter op de houten staakmolen te Oomberghen in 1612...

Mogelijk een zoon van IV, zie blz. 78.

Gerardus of Geraard BOENBEKE (Boembeke/Bombeke) fs Gillis (?), windmolenaar, werd ca. 1577 geboren en is vóór november 1635 overleden. In 1608 was hij reeds gehuwd met muldersvrouw Livina ISENBAERT. In de onvolledige doopregisters der Sint-Martinuskerk van Oombergen vonden we van dit molenaarspaar drie kinderen :

1. Egidius (Gillis Boenbeque) BOENBEKE, molenaar, gedoopt op zaterdag 21 december 1609.

Gillis Boenbeke fs Geraard was in de periode 1642-1648 molenaar te Zottegem en aldaar gehuwd in de parochie van Onze Lieve Vrouw Hemelvaart op woensdag 2 maart 1639 met Anna DE LOORE.

Het molenaarsechtpaar woonde, met de kinderen Catherinne (°18.03.1642), Margaretha (°29.12.1643), Gabriel (° 14.11.1645) en Livinus (° 08.07.1648) enige tijd te Zottegem.

2. Petronella BOENBEKE (BOMBEKE), gedoopt op zaterdag 5 juli 1614.

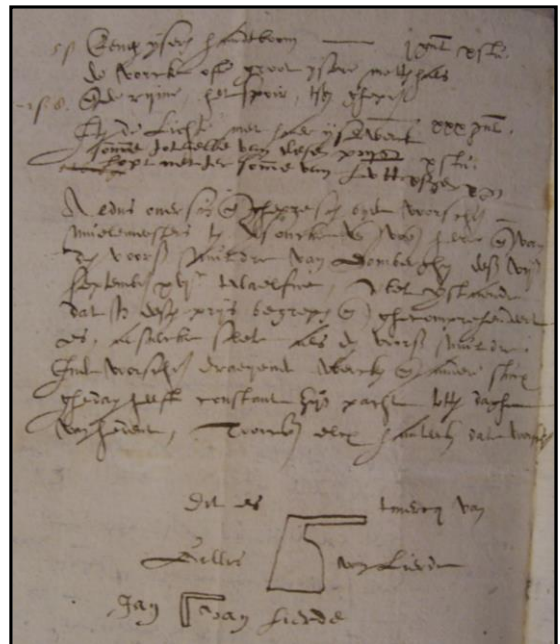
3. Riechardus (Rijkaard) BO(E)MBEKE, gedoopt op woensdag 17 mei 1617. Hij werd als Rijkaard Bombeke fs Geraerd ingeschreven als buitenpoorter van Geraardsbergen te Oosterzele op zondag 10 juli 1644 (mogelijk was hij het die ca. 1645 gehuwd was met Catharina ROMAN uit Schorisse; zij overleed te Maarke-Kerkem op 22 juni 1672 en waarvan we weten dat er tenminste drie kinderen waren:

Joanna, Elisabeth en Joannes Boenbeke).

81

Het dorpje Oombergen is aan de steenweg van Aalst naar Oudenaarde gelegen en had in 1408 of zelfs al vroeger een (houten) korenwindstaakmolen. Op vrijdag 7 september 1612 werd er een *prijzij* opgesteld tussen Charles Damman 'de heer van Oombergen' en de dan aankomende nieuwe pachter **Gheeraerdt Boenbeke**. De molen bezat toen, volgens de *prijzij*, maar één steenkoppel. De voorgaande pachter was sedert april 1593 mulder Jan van Lierde. Volgt de *prijzij*: *De asse met haer ijsenwerck gheprese(en) xxvj guldens; de binnen pestele met haere lasschen en (de) vier ijsen banden ghepres(en) vjgul(dens) x st(uyvers); de buyten pestele met haer lasschen en(de) vier banden ghepresen x guldens; het camwiel met acht ijsen banden xxxvj gul(dens); het spilleghele met het ijsenwerck ix guldens; de steencuijpe mette tremele bacxken en de berrie mette decxels van de cuijpe iiij gul(dens) x st(uyvers); het rinckhaut met zijn ghereij ij gul(dens); het sack windt aes i gulden x st(uyvers); het windt aes van (den) huijsele i gul(dens); de heijsele ij gul(dens); rengijsers handtboom i gul(dens) x stuyvers; de vorck ofte groot ijsere metten hals mitsgaeders de ryne, het spoir xxx gul(dens); item de lichte met haer ijsenwerck; Som(m)e van x ponden x stuyvers x grooten, Aldus oversien ende ghepresen byde voorschr(even) muelemaeckers ten (ver)soucke vanden heere...*

In het metingboek van Oombergen lezen we: Joos Wauters haudt in pachte een behuijsde stede oost dheere van Oomberghen suijt dhoors **Gheraert Boenbeke** west ende noort de strate groot xciiij roeden. Aldus gemeten int jaer 1635 november ende december.

[RAGB - Hoofdcollège LvA buitenpoortersboeken (1588-1621) no 141]

[RARB - doopregisters van Oombergen 17de eeuw]

[Geschiedenis v/d molens van Oombergen 1408-1950 door G.L. Souffreau]

[03 - buitenpoortersboek dl I f 298v en 285v]

[ARAB - parochieregisters Zottegem huwelijk 5/37 en dopen 131, 141, 152, 162]

**Molenaarsfamilies te Oombergen in Vlaanderen
in de 16de en de 17de eeuw...**

(generatie VI-a.)

EGIDIUS (Gillis) BOENBEKE & JOSINA PLAHIER

Zoon van V-a, zie blz. 79.

Egidius of Gillis BOENBEKE (of Boembeke/Boenbeque) fs Arents, was wind- én watermolenaar, molenmeester en prijzjmeester te Oombergen, werd rond 1602 geboren en is na 1681 overleden. Voor 1626 was hij al gehuwd met *muldersvrouw* **Josina PLAHIER** († 1668), dochter van Anthoni Plahier. Vanaf 1626 t/m 1650 werden van hen kinderen gedoopt te Oombergen bij *Zotteghem* (zie hierna blz. 083).

Aldaar, te Oombergen, overtrad in **1648** mulder Gillis Boembeke de zondagsrust. Rond 1659 kreeg Gillis het aan de stok met de Ontvanger Hendrick de Clippele en volgde er een proces wegens onder andere achterstallige molenpachtbetalingen -*Hendrick de Clippele contra Gillis Bombeke*-. Op 6 mei 1632 had Gillis de windmolen van Oombergen gepacht voor één termijn van negen aaneengesloten jaren.

In 1636 werd hij aangeduid als **muylder van Oomberghen**. In die hoedanigheid was hij met *jonckheer Gaspar Damman heere van Oomberghen* enz. overeengekomen *eenen* (stenen) *watermeulen binnen de prochie – daerment noempt ten meuleken –* te doen oprichten... en dat *geassisteert met Arent Boenbeke sijnen vader*. Vader Arent zou tevens borg staan voor het jaarlijks door zijn zoon Gillis te betalen pachtgeld. Blijkbaar bezat vader Arnoldus parate kennis van zaken *..over het stellen ende oprechten van eenen watermeulen... ..dat hij sal behoorlijk doen maecken en hooghen de dammen van beke om met een wiel van boven te maelen twelck al behoorlijk gemaect ende gemetst wesen sal...* De nieuwe watermolen moest op de zestiende dag van september 1636 kunnen *maelen* (dit tijdslimiet werd later echter naar Allerheiligen 1636 verschoven). De pachtduur van één termijn bedroeg, precies als bij de *wintmeulen*, negen jaar. Afgesproken werd een jaarlijkse pachtsom ten bedrage van *‘II g(uld)ens den penninck vierenentwintich’*. Een en ander werd vastgelegd in een « *contract en voorwaerden raekende de water-meulen van Oomberghen* » en werd bekrachtigd op **dinsdag 10 juni 1636** door de onderstaande vier personen met hun handtekeningen of “signaturen”:

Gaspar Walravens, nu pastor in Leeuwerghem (eerder pastor te Oombergen);
Cornelis de Meyere, pastor in Oombergen;
Gaspar Damman d’Oomberghe (*princepael ende heere van oomberghen*);
Gillis Boenbeke (wind- en watermolenaar te Oombergen).
(Het “signet” of handtekening van borg en medeoprichter vader Arent Boenbeke ontbrak...)

Gillis Boenbeke was op dinsdag 17 maart 1665 de afgaande molenpachter van de Oombergse watermolen, de vijver bij de watermolen, de korenwindmolen en 54 roeden land *aenden coorenwintmuelen* enz. en werd Joost Bettens de nieuwe aankomende pachter. In 1670 en 1674 was Gillis nog steeds prijzjmeester.

In het Oud-Kerk-archief van Oombergen vonden we:

..eene Verkoopng door Gillis Boenbeque, houder ten sterfhuize van zijn Echgenote Joosijne Plahier, aan F. Walrans, pastoor te Oombergen, van een huis met erf, anno 1668...

In de parochie van **Sint-Andries te Strijpen**, vonden we naast het huwelijk van **Arnoldus Boenbeke** en **Maria Petit** in 1600, nog de huwelijken van: **Joanna Boenbeke** met **Joannes Rotier** in september 1596, **Joanna Bombeck** en **Petrus Trijbels** in februari 1688 en **Melchior Bombeck** en **Maria Anna Porré** in februari 1753. Verder nog de begrafenis van ene **Martinus Boembeck** op 20 maart 1698 en deze van **Anna Maria Bombeck**, de vrouw van **Carolus Tavenier** op 11 maart 1769, die 15 jaar eerder te Rooborst op 11 september 1754 waren getrouwd...

[03 - buitenpoortersboek dl I f 298v en 05 - buitenpoortersboek dl I anno 1660]
[RARB/WP/SvG - LvZ- microfilm no 749197 f 490, f 535 en f 536]
[RAGB - Fonds de Preud’homme d’Hailly no 362/364 en 417/418 pachtbrieven 1544-1739]
[ARAB - parochieregisters Strijpen 1588-1797; f 11, f 146, f 256, f 406, f 193, f 649]

Kinderen van Gillis of Egidius Boenbeke/Boembeke fs Arents en Josina of Judoca Plahier fa Antonius, volgens de parochieregisters¹ der Sint-Martinuskerk te Oombergen gedoopt, waren:

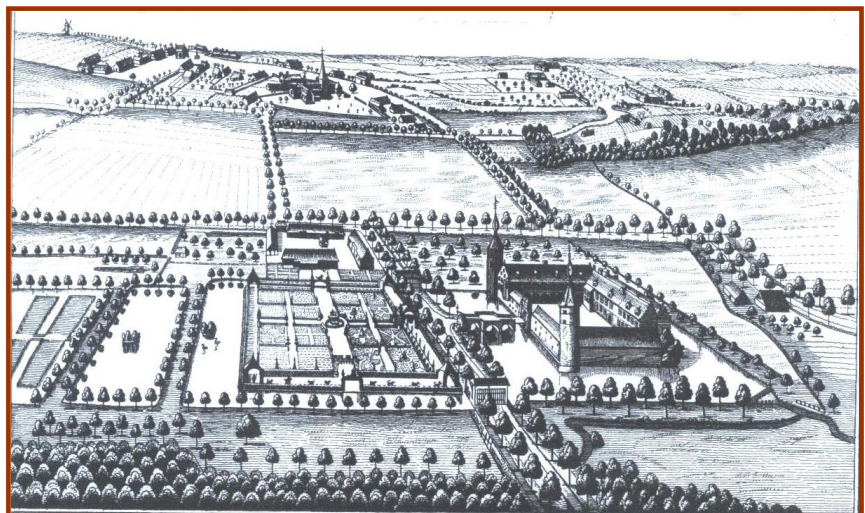
1. Arnoldus (Arent) BOENBEKE, gedoopt op maandag 22 juni 1626 en overleden na november 1664. Arent was op zondag 23 november 1664 te Aalst aldaar in de Sint-Martinuskerk getuige bij het huwelijk van zijn broer Carolus met diens eerste vrouw Maria Vander Biest.
2. Antonia BOENBEKE, gedoopt op maandag 22 januari 1629. Antonia huwde te Oombergen op zaterdag 31 januari 1654 met Arnoldus VANUITERCRUIJSSEN.
3. David BOENBEKE, molenaar, gedoopt op zaterdag 4 januari 1631 en overleden te Denderhoutem op donderdag 18 februari 1683, 52 jaar oud. Op woensdag 11 juli 1663 huwde David met de weduwe van Egidius Van den Stock († april 1663) Cornelia DE MEYER te Denderhoutem. Zij was te Denderhoutem gedoopt op zondag 13 februari 1622 en is aldaar overleden woensdag 17 januari 1714, 91 jaar oud. Van hen is bekend Josina BOENBEKE, gedoopt te Denderhoutem maandag 9 juni 1664; zij huwde later met Joos Van Den Bossche uit *Oultre*.
4. Gaspare BOEMBEKE, gedoopt op dinsdag 4 oktober 1633.
5. Bernardus BOEMBEKE, gedoopt vrijdag 9 maart 1635 (volgt onder generatie VII-a, blz. 115).
6. Carolus BOEMBEKE, gedoopt zaterdag 30 mei 1637 (volgt onder generatie VII-b, blz. 119).
7. Joanna (Tanneken) BOEMBEKE, gedoopt op donderdag 8 december 1639.
8. Adrianus BOEMBEKE (?), werd rond 1642 geboren, mogelijk buiten Oombergen en hij is na 1673 overleden. Hij was op woensdag 20 september 1673 in de Sint-Martinuskerk te Aalst getuige bij het huwelijk van zijn broer Bernardus met Margareta Coen.
9. **Augustinus (Augustijn) BOEMBEKE** (?) (volgt onder generatie VII-c, blz. 126).
10. Maria BOENBEKE, gedoopt op zondag 9 februari 1648.
11. Philippina Francisca BOMBEECK, gedoopt op donderdag 17 november 1650.

¹ Alle doopdata zijn wegens de onvolledige parochieregisters van Oombergen niet meer te achterhalen.

In het trouwboek van het dorpje Oombergen troffen we nog op donderdag 20 april 1617 het kerkelijk huwelijk van ene Joannes BOENBEEK met vrouwe Cornelia CORNELY aan. Wie deze Joannes Boenbeek was, hebben we nog niet kunnen achterhalen...

..De prochie van Oomberghe gheleghen inden Lande van Aelst ende ghehauden in leene vande banderye van Boelare...

Het kasteel van Oombergen met linksboven de windmolen, zoals afgebeeld in Flandria Illustrata uit de jaren 1641-1645 van Antonius Sanderus

[SAGB - Parochieregisters van Oombergen 1600-1880]
[SAAB/TOPA - trouwboek jaar 1664 f 3965 en jaar 1673 f 4016]

**Rekening van vrijdag 8 juni 1674 betreffende de houten windmolen
van Sint-Lievens-Esse (dorp)**

Ontfaen bij mij onderschreven meulenm(eeste)re
van Jan de Riecq de somme van
twee pattecons over het Afbreken
ende scheeden van(de) meulen van Essche
ende dat bij ordonnantie van
hendrick de Clippele ende **gillis**
boembeke, Actum desen VIIIe Junij 1674
niclais de geijtere
Gillis Boembeke

Item moet den selv(en) Jan de Riecq
noch valideren jehens den heere
over onse moenscosten bij Jan
de Riecq An ons ghedaen In het
scheeden van(de) meulen gheduerend
vier daeghen tsij viere ten
advenante van van ses stuyvers
daeschs Ieder man compt al
tsaemen ter somme van twee pattecons
dat boeven den aertbeyt van(de) sel(ven) Riecq
Gillis Boembeke
Niclaes de geijtere

Ontfaen bij mij onderschreven meulenm(eeste)re
van Jan de Riecq de somme van
twee pattecons over het Afbreken
ende scheeden van(de) meulen van Essche
ende dat bij ordonnantie van
hendrick de Clippele ende **gillis**
boembeke, Actum desen VIIIe Junij 1674
niclais de geijtere
Gillis Boembeke

Item moet den selv(en) Jan de Riecq
noch valideren jehens den heere
over onse moenscosten bij Jan
de Riecq An ons ghedaen In het
scheeden van(de) meulen gheduerend
vier daeghen tsij viere ten
advenante van van ses stuyvers
daeschs Ieder man compt al
tsaemen ter somme van twee pattecons
dat boeven den aertbeyt van(de) sel(ven) Riecq
Gillis Boembeke
Niclaes de geijtere

**Molenaar Gillis Boenbeke genoemd in het Landboek van Oombergen
anno 1659-1660...**

Uittreksels uit het landboek genaamd Gewestboek

Folio 64 – Gillis Boenbeke met een veldeken ghenaeft de Langhe weede noort een dreefken oost de Plaetse zuijt Gillis Morijns west dhofstede Pieter van Ackere en(de) es groot 1 d(achwant) Ii r(oeden).

(Oombergen 1659)

Folio 65 – Den burchgraeve van Oombergen met een behuijsde hofstede aen het kerckhof ghelegghen oost en(de) noort de zelve zuijt Merten de Smaele met sijn huijsstede west Gillis Boenbeke met sijn huijsstede en(de) es groot met het dreefken tot opde Plaetse xlvij roeden.

(Bovenaan staat geschreven: Joos Bettens)

Gillis Boenbeke met sijn huijsstede daer hij woont noort het kerckhof west de Plaetse oost en(de) zuijt den burchgraeve van Oombergen en(de) es groot xx roeden. (Oombergen 1659 2)

Folio 67 – Gillis Boenbeke met een veldeken besloten aende fonteijne ghelegghen suijt de straete west de weduwe Steven van Beneden noort en(de) suijt den burchgraeve van Oombergen en(de) es groot I d xxix r. (Oombergen 1659 3)

Folio (?) – Gillis Boenbeke een stuck met een cleijn bijlken noort Baltazar vanden Sucke west den burchgraeve met het heijcken zuijt de poort... ich oost Gheraert van(den) Zijpe en(de) es groot xcvi r. (Oombergen 1659 4)

Folio 73 – Den burchgraeve van Oombergen met een veldeken besloten en(de) mette warande ofte conijn aerde west suijt ende noort den zelve oost Gillis Boenbeke ende es groot vij d Ixxxvi r.

Gillis Boenbeke - west den burchgraeve van Oombergen noort den dreve naer Cotthem oost dhoors Guilliaem Bomble zuijt Adr(iaen) Bogaert ende es groot i d xxvij r.

Dhoors Guilliaeme Bomble west Gillis Boenbeke noort den dreve naer Cotthem oost den burchgraeve van Oombergen... (Oombergen 1659 5)

Folio 76 – Gillis Boenbeke met een veldeken besloten ghenaeft het Gheerken zuijt en(de) west den burchgraeve van Oombergen oost Jo(ncvrauwe) Franchoijse van der Beken en(de) noort de straete en(de) es groot I d xcviij r. (Oombergen 1659 6)

Folio 82 – Den burchgraeve van Oombergen met een behuijst pachthof mette meersschen en(de) bosschen al deen aen dander ghelegghen tot aend(en) muelenvijver oost den voors(eijden) muelenvijver zuijt den dreve Jan de Spiegeleere en(de) het Cleijn Cotthem veldeken west de straete noort de ... ende es al tsamen groot sonder den vors(eijden) wegh en(de) de haude beke xvi d.

(Oombergen 1659 watermolen)

Folio 82° - P(iete)r de Mets als pachter west en(de) zuijt den burchgraeve van Oombergen oost Gillis Boenbeke en(de) es groot Ixv r.

Gillis Boenbeke - inden oost houck vanden velde bijden watermuelen zuijt den muelenvijver oost de straete noort den burchgraeve en(de) es groot I d xcviij r.

Den burchgraeve van Oombergen zuijt Gillis Boenbeke oost de straete noort P(iete)r de Cock en(de) Jan de.... en(de) es groot I d cxxxvij r. (Oombergen 1659 watermolen 2)

Folio 83 – Den burchgraeve van Oombergen met den vijver bijden watermuelen en(de) oock met de plaetse daer den waetermuelen op staet noort de Lassauwe zuijt X (christi)aen de Spinchelevent en(de) es groot ij d xxxvi r. (Oombergen 1659 watermolen 3).

85

Eerder, op 18 oktober 1636, was er een lijst opgemaakt van alle bezittingen van de heer van Oombergen Gaspar Damman. Wat de windmolen betreft leren we hieruit dat **Gillis BOENBEKE** pachter is voor de jaarlijkse som van 34 pond grooten met nog vier zakken mesteluin (= een mengeling van tarwe en rogge). Van de watermolen werd geschreven dat deze met Allerheiligen 1636 in bedrijf zal zijn. Alle bezittingen zijn in Vlaanderen gelegen met onder meer gronden in de omgeving van Rijsel. In rekeningen van Gillis zien we dat hij in augustus 1656 op last van de burggraaf met paard en wagen naar *Ghendt* is gereden én nog eens in 1662 met *knechten en perden* om er een *moelen steen* te halen.

[RARB - Heerlijkheid Oombergen no 48]

[RAGB - fonds De Preud'homme d'Hailly no 107 en 363]

**Gillis Boenbeke fs Arents mulder te Oombergen
in het midden der 17de eeuw.**

Het dorpje **Oombergen** is gelegen aan de steenweg van Aalst naar Oudenaarde en had vroeger een oppervlakte van ongeveer 360 hectaren met een prachtig kasteel, waar intussen niets meer van over is (zie blz. 083 hiervoor). De Sint-Martinuskerk van Oombergen is een driebeukige kruiskerk met een vierkante westertoren in Balegemse steen uit omstreeks 1400.

Volgens een rekening over de jaren vanaf 1647 t/m 1663 tussen Gaspar Damman, heer van Oombergen, en **Gillis Bombeke**, pachter van de wind- en watermolen te Oombergen, had tijdens het jaar 1647 Lucas Vydts, ‘temmerman’, *vermaeckt de brugge ende waterveynsters aenden waetermeulen* en had Adriaen van der Massen, ‘meulemaecker’, een *marbelsteen* in de windmolen geplaatst. Tijdens de maand november 1648 werd ‘meulemaecker’ Matthijs de Geijtere betaald voor het indoen van twee stijlen en de boezem van de windmolen en had hij ook de kap met de vorst hersteld. Verder had Gillis aan meestersmid Jan Montsaert nog betaald voor *het maecken van twee anckers aenden wintpulm ende bauten aende boesem vanden wintmeulen*. Uit een quitantie van juli 1655 bleek dat ‘saghere’ (= zager) Jean du Cang was betaald voor *het saghen van het cruys vanden wintmeulen £ 1-4-0*.

We zagen dat **Gillis Boenbeke** 34 pond grooten per jaar molenpacht betaalde voor de windmolen en 13 pond grooten per jaar voor de watermolen. Daarenboven moest hij jaarlijks drie zakken koren leveren en nog eens tien zakken en een half koren. Hoe moeilijk de mensen het in die tijd hadden om normaal te leven bleek uit een opmerking in dezelfde rekening van Gillis dat hij kwijschelding van zijn pacht kreeg wegens *de schade ende onghebruickt lant ende de groote onkosten vande contributien ende andersins geleden door den oorloghe vanden jaeren 1645, 1646 en 1647*.

Voor de watermolen betaalde **Gillis** begin juli 1656 *aen Jacquemijne de Smet voor coope van ses sacken calck ende vijf sacken calck asschen, ghemployeert ter reparatie vanden waetermeulen £ 1-17-0*.

Later betaalde hij nog eens voor *careelsteen om te repareren den waetermeulen*, gehaald in Essche, en nog voor *twee voeren calck ende calck asschen om de mueren vanden waetermeulen te vermaecken*.

Tijdens de jaren **1658** en **1659** hadden de inwoners van Oombergen en dus ook mulder Gillis Boenbeke weer behoorlijk last van doortrekkende troepen. We vonden een (ongedateerd) schrijven waarin de moeilijkheden van de molenaars van het Land van Aalst werden opgesomd. Er waren brandschattingen en er waren vernielingen alom, meestal veroorzaakt door de *franchen viandt*.

Rond **1660** bewoonde **Gillis** zijn eigen huisstede, die gelegen was aan het kerkhof te Oombergen en die 20 roeden groot was. De wind- en watermolens van Oombergen werden tijdens de jaren 1663, 1664 en 1665 opnieuw door Gillis Boenbeke gepacht voor een jaarlijks bedrag van 47 pond grooten.

Bij de overlating van de molens in **1665** door Gillis Boenbeke aan Joos Bettens fs Hubrechts, die nu de aankomende pachter is, zijn er enige betwistingen betreffende de prijs, opgesteld door molenmeester Matthijs van den Bossche, betreffende de watermolen. De nieuwe pachter Joos Bettens ging echter niet akkoord met de prijs van de watermolen.

Gezien de voortdurende troepenbewegingen, opgelegde belastingen en onmogelijkheid tot malen omdat de molens stil liggen of omdat de bevolking binnen de steden is gevlucht, vroeg Gillis in **1665** opnieuw kwijschelding van zijn molenpacht. Maar Gillis kreeg echter geen kwijschelding zoals andere molenaars uit de streek wel kregen. De ontvanger van de burggraaf Hendrick de Clippele spant te Gent voor de luitenant-civil een proces aan tegen Gillis Boenbeke wegens **wanbetaling**. Om alsnog prijsvermindering te bekomen schakelde **Gillis Boenbeke** enige collega’s molenaars in en laat hen een verklaring afleggen. Zij hadden, gezien de oorlogsomstandigheden, wel kwijschelding van hun molenpacht bekomen.

Het betrof onder andere de molenaars Gillis Coorde uit Leeuwerghem, Adriaen Meinschaert fs Passchier uit Sint-Lievens-Hauthem, Adriaen de Moor fs Jans uit Baveghem en Jan de Meyere fs Laureijs.

Over deze zaak bestaat een dik dossier in het archief van de familie De Preud’homme d’Hailly (no 364).

Op **10 december 1670** zien we onze **Gillis Boenbeke** optreden als **derde man** van toezicht bij de prijs van de houten korenwindmolen van **Wijnhuize**. Vijf jaar later, op **25 juli 1675**, duikt **Gilles Boembecke** op als deskundige bij de nieuw gemaakte korenwindmolen van **Sint-Lievens-Esse**. Beide molens waren eigendom van de familie Damman, heren van Oombergen etc.

**Losse rekeningen van molenaar Gillis Boenbeke
uit Oombergen vanaf ca 1650...**

We vonden in het archief ook enkele losse rekeningen van molenaar **Gillis Boenbeke** terug: *Ontfaen by my op 2 augusti 1656 onderteeckent Laureijs van den Neste als metser vutter handt van Gillis Boenbeke de somme van helf guldens over acht daghen wercken anden waetermeulen thoomborghen met ses daghen eenen man om hem te dienen.*

Uit een rekening van drie jaar vroeger, uit 1653, bleek dat er in dat jaar verbeteringswerken aan de windmolen waren uitgevoerd. Te *Ghendt* werd bij ene Fransooys Cornelis ten grieve van de molen een *maerbersteen* gekocht voor de som van zeven schellingen. Deze steen werd echter, tijdens het vervoer (?), gebroken en er werd een tweede steen aangekocht weer voor zeven schellingen! De molenmakers hebben deze steen dan in de molen geplaatst voor vier schellingen. Verder werden nog 2000 schalienagels aangeschaft die moesten dienen om het *schildeken* op de vorst van de windmolen te dekken en nog eens 300 *solderhysers*. De buitentrapp werd door de molenmakers hersteld en er zijn ook werken aan het *schyfdaken* en aan de boezem en kap van de windmolen. Verder had Gillis, volgens de rekening uit 1653 dan: *noch betaelt voor naghels om te verbesyghen aen het hof tot Joos van Heckene voor de somme van dry guldens ende x schellingen* en voorts: *item noch ghecocht ende betaelt voor Hansken tot Sotteghem een paer schoenen ende noch ander dynghen van speceryen tsamen tot xvij schellingen vij groote.*

Hoewel 'onze' **Gillis Boenbeke** volgens de prijzij van 3 augustus 1650 toen de afgaande pachter was, leek het erop dat hij daarna nog steeds molenaar en pachter was. Volgens de prijzij had de windmolen toen twee koppels stenen en de watermolen één koppel stenen voor het graan maar er is dan blijkbaar ook een oliemolen of rammelmolen met een lopende en liggende molensteen (?).

87

Volgens een uittreksel uit het handboek van de goederen van de **burggravin van Oombergen** had: **Gillis Bombeke fs Arents** *ghebruyckt in pachte op de aude voorwaerde by continuatie de cooren wintmeulen ende waetermeulen toomberghe vallende telcken half maerte voor xlvij ponden grooten ende dry sacken cooren t' siars.* Verder staat er: *Gillis Bombeke, mulder vande meulens t' oomberghe is schuldich van pachte tot ende met half maerte xvic58 (= 1658) sonder pretentie van quijtschelt volghende d' afrekeninghe danof sijnde in daten x novembris 1663 iclv ponden grooten xv schellingen grooten (£ 155-15-0). Item xxxi sacken coorens.* Bovenstaande wordt nog eens herhaald als: **Gillis Boenbeke** *in pachte haudende bij continuatie de wintcoorenmeulene ende watermeulene binnen Oomberghe ten 47 ponden grooten ende drij sacken coorens tsiaers, is schuldig over rente* (deze rente was overeengekomen in de pachtvoorwaarde van 1636) *van 11 jaeren tleste verschenen verschenen half maerte 1658 boven alle betaelinghe ghedaen ende voornoemde der weesen vrouwe moeder volghende seker onderrekeninghe de somme van 155 ponden 15 schellingen grooten.* Dit werd op 28 januari 1669 genoteerd in de nalatenschap van Joanna (Jenne) Philippina Lanchals (zie blz. 52-bis).

Ook vonden we nog een ontvangstbewijs van molenpacht van **Gillis Bombeke** uit 1660 dat voorkomt in de bundel met de vereffening tussen Charles Damman en meester Jacques Felix de Coninck.

De toestand in de Zuidelijke Nederlanden...

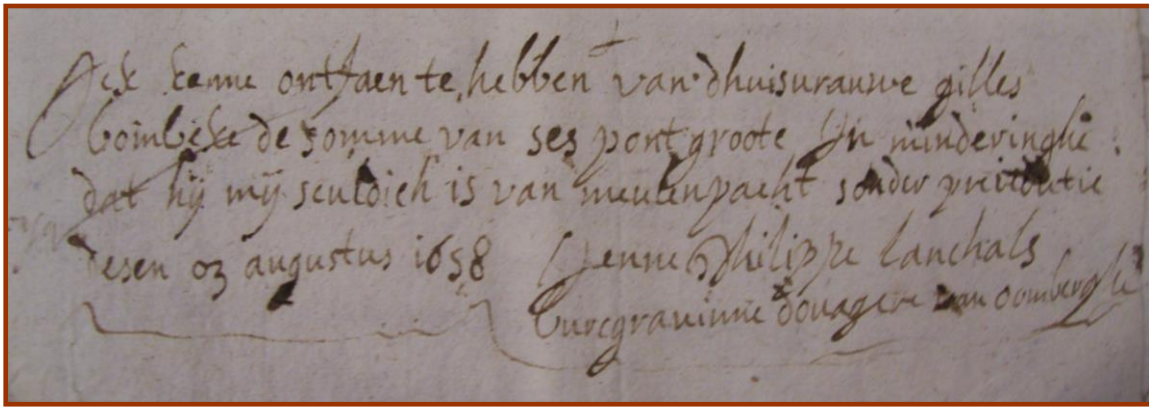
Met de Vrede van Rijswijk van 20 september 1697 denkt men het imperialisme van Lodewijk XIV te hebben kunnen intomen, maar deze valt opnieuw de Zuidelijke Nederlanden binnen en wil ze bij Frankrijk aanhechten. De Verenigde Provinciën, Engeland en Oostenrijk, verklaren Frankrijk de Oorlog. Op 11 juli 1708 lijden de *Franchen* bij Oudenaarde een verpletterende nederlaag tegen de troepen van de hertog van Marlborough. Na de Vrede van Rastatt van 6 maart 1714 komen de Spaanse Nederlanden nu in het bezit van Oostenrijk. En, zoals gewoonlijk, hebben voornamelijk de gewone mensen te lijden onder de voortdurende krijgsverrichtingen. Zo ook de talrijke molens die gedwongen stil moeten liggen en met hen de molenpachters, waarvan sommige later, op hun verzoek, de molenpacht krijgen kwijtgescholden als gevolg van de langdurige oorlogen...

[RARB - Heerlijkheid Oombergen no 48]

[RAGB - fonds De Preud'homme d'Hailly no 363, no 364 en no 108 f 3]

[Bw - dd 26.03.2007 Georges Souffreau, Woubrechtgem]

[RAGB - Familie Lanchals, De Kerchove en Ladeuze no 309]

Briefje betreffende ontvangst van de molenpacht van 6 pond groten op 3 augustus 1658.

*Ick Ernne ontfaen te hebben van d'huysvrauwe gillis
bombeke de somme van ses pont groote in minderinghe
dat hij mij sculdich is van meulenpacht sonder quitantie
desen 3 augustus 1658 Jenne philippe lanchals
burcgravinne douagere van oomberghe*

De burchtgravin Joanna (Jenne) Philippina Lanchals († 16.07.1659) was de vrouw van de 'Heer van Oombergen' Gaspar Damman. Anno 1659 bedroeg voor molenaar Gillis Boenbeke fs Arents de pacht van de ..wintmeulen ende waetermeulen xlvij pont groote ende drij sacken coorens tsjaers...

Hierboven zien we de '**muelen van hoemberghen**' ingetekend op de rand van een kaart van het Hof de Meijerij te Hillegem uit 1634 van de abdij van Sint-Pieters te Gent door landmeter Jan de Cooman. Vóór 1408 stond hier al een houten windstaakmolen.

Volgens het metingboek van Oombergen uit 1635/36 hield mulder Gillis Boenbeke van ..dheer van Oomberghe in pachte een stuck landt oost ende suijt de prochie van hilleghem west den voorschreven heere noort herbaene groot ij daghwant xxv roeden... en verder lezen we ..**Gillis Boenbeke** haudt in pachte een behuijsde stede vande hoors **Gheraert Boenbeke** oost dheer van Oomberghe suijt t kerckhof west de straete noort Franchoy's van Boven groot ij dachwant xxix roeden... en voorts ..Joos Wauters haudt in pachte een behuijsde stede oost dheere van Oomberghen suijt dhoors **Gheraert Boenbeke** west ende noort de straete groot xciiij roeden... Op het einde van het metingboek staat: ..aldus gemeten int jaer 1635 november ende december ten versoecke van dheer van Oomberghen met namen Jonckheer Gaspar Damman mitsgaders Adriaen de Gheijtere burghemeester, Jan van Damme, **Gillis Boenbeke**, Jacques Thienpont, Coolijn van Themsche ende Chaerles Galle als schepenen ende is gemeten ter presenteie van Merten de Smaelle als mejer ende ketendragher al volghende... ..nu jeghenwordigh bevonden de selve metinghe goet vast ende vry...

Jan de Ruijck 1636.

Detail uit een kaart van het oude Land van Aelst, met daarop verscheidene wind- en watermolens, van Antonius Sanderus anno 1644.

89

Vlaamse sprokkelingen...

In een SvG van 26 juni 1674 te Sint-Antelinks over Barbara van Mullem, weduwe van Lieven van der Stricht, nu gehuwd met Erasmus Stevens, staat geschreven ..de erfgronden met 75 roeden land te Sint-Antelinks op 'd Herzele die werd verkocht aan **Lieven BOMBEKE** op 20 april 1661...

Verder nog een SvG van 4 februari 1767 over Catharina Bombeke, eerder gehuwd met Petrus VAN LAETHEM, overgegeven door **Catharina BOMBEKE** fa Lievens als weduwe en *hauderigge ten sterfhuizen* van Petrus van Laethem fs Adriaans te Sint-Lievens-Essche overleden in juni 1766 met twee nog levende kinderen met namen Martinus 6 jaar en Josephus van Laethem (?) jaar. Martinus van Laethem, broeder van de overledenen, is voogd paterneel en **Lieven BOMBEKE**, vader van de *hauderigge*, is voogd materneel. De erfgronden met de behuise hofstede op het Meulevelt ter Haeghem oost het becxken west het straetien is groot 97 roeden en belast met een rente van 100 gulden. Het huis bestaat uit een keuken, *camer*, *coeijsal*, *schuerwinckel* en *desvloer* (= dorsvloer). *Item noch de gecapte arduin steenen, tichels ende hauten tot het maecken van eenen backoven prijs volgens inkoop ter somme van 4 gulden 19 stuivers. De commeren en de lasten. Volgt de prijzij met de meubilaire effecten met onder meer een appelpers (!) dd 16 februari 1767 door Lieven Schollaert fs Mertens geswooren prijser. ..De weduwe Catharina BOMBEKE is nu gehuwd met Jan Baptist NECKEBROEK fs Simoens. Het huis heeft een strooien dak... ..Het huis is lanck int geheele 57 voeten en bestaet in een schuerwinckel met eenen schuervloer, een keucken met een camer, een koeijstal met een verckenskot al aeneen anghende. In prijs en weirde de somme van 204 guldens...*

Op 15 januari 1772 vonden we een SvG van Jan Baptist Neckebroek, weduwnaar van Catharina BOMBEKE, eerder gehuwd met Pieter van Laethem, overgegeven door Jan Baptist Neckebroek fs Charels als houder ten sterfhuize van **Catharina BOMBEKE** fa Lievens die te vooren weduwe was van Pieter van Laethem fs Adriaans en nu te Sint-Lievens-Essche is overleden lesten augustij 1771 met twee kinderen uit haar eerste huwelijk met namen Martinus 10 jaar en Joseph van Laethem 7 jaar. Martinus van Laethem is voogd paterneel en Joannes Matthias? getrouwd met de zuster van de overledene, is voogd materneel. De SvG van Petrus of Pieter van Laethem werd op 4 februari 1767 overgegeven. ..De erfgronden, de recompense, de huijsinghen en edificien, de meubelen en huijscatheijlen, de commeren en de schulden, in rekeninghe bewijs en reliqua van 4 december 1780 mitsgaders de uitgaven van 24 september 1771...

**Molenaarsfamilies te Nieuwerkercken
bij Aelst in de 17de eeuw...**

(generatie VI-b.)

Livinus Boenbeke & Catharina Van Steenberghe

Lieven Boenbeke, mulder van style te Nieuwerkercken en Serscamp...

Zoon van V-a, zie blz. 079.

Livinus BOENBEKE (Lieven Bombeke) fs Arents, molenaar, werd omstreeks 1604 geboren. Hij was windmolenaar te NwK en te Serskamp in Oost-Vlaanderen. Op zaterdag **6 februari 1638** was Lieven in de Sint-Leonarduskerk van Nieuwerkercken gehuwd met de weduwe Catharina VAN STEENBERGHE {trouwgetuigen waren Matheus Coorde en broer Egidius Bombeeck}. Zij was de weduwe van molenaar Pieter Blommaert, die het jaar daarvoor overleden was, bijna direct nadat hij de oude Nieuwerkerkse staakwindmolen had gepacht. Mogelijk had Lieven al in 1637, onder Spaans bewind van koning Filips IV (° 1605 - † 1665), de molenpachtovereenkomst van de familie Blommaert overgenomen. Van dit molenaarsechtpaar hebben we vijf kinderen gevonden, allen meisjes :

1. Maria BOMBEKE, gedoopt te NwK op woensdag 12 januari 1639
{doopheffers waren haar grootouders **Arnoldus Bombeke en Maria Petits**}.
Mogelijk huwde Maria in 1661 te Serskamp met Adrianus VENNEMAN en drie jaar later in 1664 met Petrus VENNEMAN (?).

2. Catharina BOMBEKE, gedoopt te NwK op donderdag 7 maart 1641
{doopheffers waren Arnoldus Bombeke en Gislina van Steenberghe ipv Catharina Coppens}.
Mogelijk huwde Catharina te Serskamp in 1670 met Erasmus VANDER SEPPE (?).

3. Anna BOMBEKE, gedoopt te NwK op dinsdag 17 november 1643
{doopheffers waren Erasmus Bombeke ipv oud-molenaar Carolus de Veyldere en Magdalena De Loose ipv Anna Nauters}.
Mogelijk huwde Anna in 1666 of 1667 te Serskamp met Joannes DE METS (?); getuigen waren Catharina Bombeke en Egidius De Bruycker.

4. Joanna BOMBEKE, gedoopt te Serskamp op zondag 23 december 1646
en is er vermoedelijk al vóór juli 1653 overleden.

5. Joanna BOMBEKE, gedoopt te Serskamp op dinsdag 8 juli 1653.

Nieuwerkercken is een klein dorpje op 3 km ten zuidwesten van Aalst gelegen. In de archiefbronnen is NwK niet geattesteerd vóór 1226. NwK maakte reeds in de 14de eeuw deel uit van de bezittingen van 't Huis van Gavere, Heren van Liedekercke, tot deze heerlijkheid in 1690 verkocht werd aan de Heer van Westergem, die lid was van de Raad van Vlaanderen te Gent. De heerlijkheid NwK was nauw verbonden met het stadsbestuur van Aalst. Tot 1671 waren de dorpsheren eigenaar van de enige graan- windmolen op het dorp. De dorpsmolen van NwK stond aan de zuidkant van de Molenstraat, aan de hoek met de Molenweg op het Kleinmolenveld, een driehonderd meter ten zuidwesten van het oude dorpscentrum. Als waterlopen waren in de gemeente NwK de Hoezebeek, de Kleine Beek en de Pijpenbeek bekend. Er schijnt echter nooit een watermolen te zijn geweest. In de 16de eeuw telde men in het dorpje ook drie belangrijke pachthoven: het *Goet te Regelsbrugghe*, het *Hof van Audenbrouc* en het pachtgoed van het hospitaal van Aalst. NwK heeft een oppervlakte van ongeveer 729 ha, meest effen bodem, met klei- en zandgronden. Tijdens het "Ancien Regime" was het hoofdzakelijk een landbouwgemeente. Omstreeks 1570 telde de gemeente ongeveer 800 inwoners en in 1630 waren dat er ongeveer 900. In 1791 waren er al 1.850 en in 1816 had men om en nabij de 1.900 inwoners.

[DBAE/Bw - dd 09.03.1998]

[21- jaren 1638 t/m 1643 blz 48]

[SAAB/Pr - Gemeentelijk oud archief van NwK 1549-1795]

[14/09 - jaar 1959 blz. 19]

[J. De Brouwer- Demografische evolutie v/h LvA 1570-1810 Brussel 1968 blz 62 en 116]

[22 - blz. 23]

Mere bij Aalst in Oost-Vlaanderen.

Hier zien we de Nieuwerkerkse graanwindmolen op zijn nieuwe standplaats te Mere (Oost-Vlaanderen), met zicht op de “zijweeg” in de 20ste eeuw. In een lijst van de molens uit de kasselrij Aalst, samengesteld aan de hand van penningkohieren uit 1571 t/m 1579, is geen windmolenvermelding te vinden in het dorpje Nieuwerkerken zelf. Misschien was de vorige oude molen toen al afgebroken, want er werd wel van landbouw-grond gesproken achter de molen:

..lants achter den wintmoelen...

Op de 16de december **1779** verscheen in de “Gazette van Gend” het onderstaand bericht:

‘Op 21 december en 4 januari 1780 worden de goederen gecompeteerd hebbende aen de gewezen Jesuiten (waaronder) eene behuysde ende beplante Hofstede met Schueren, Stallingen, eenen Graen-Wind-Molen, Ros-Kot en Zaeyland, gelegen binnen Nieuwerkerke, gebruykt by Jan de Backer ten 250 guldens 's jaers wiens pacht zal eyndigen met den 1may 1782’.

91

Volgens de krant dienden de kandidaat-kopers zich te melden bij de Watergraaf van Oost-Vlaanderen, Jonker Dons, die woonachtig was te Gent, in de Vrouwenstraat. De weduwe van ene Pieter-Simon Van Landuyt kocht op 4 januari **1780** de molen voor de prijs van 9.835 *guldens*. De molen was toen honderdnegen jaar lang het eigendom geweest van de paters Jezuïten van Aalst.

Deze molen is een windmolen die behoort tot het type van de staakmolens met open teerlingen. De naam van dit type is ontleend aan de standaard of staak, een zware verticaal opgerichte spil, waarrond het gehele molenhuis draaibaar is opgesteld. Deze standaard of staak wordt rechtgehouden door acht schuin opgestelde schoren. Deze schoren steunen op twee balken, die elkaar kruisen onderaan de standaard en aan de uiteinden op vier gemetselde voetstukken rusten, de zogeheten teerlingen. Boven in het molenhuis ligt de wiekenas met twee houten kamwielen, die de eronder gelegen molenstenen aandrijven. Op de verdieping daaronder worden de zakken met het gemalen koren gevuld; deze zolder kan langs een uitwendige trap bereikt worden. Een lange houten staart, verbonden met het kruiwerk aan de trap, dient om het molenhuis met zijn wieken in de windrichting te plaatsen. Deze Nieuwerkerkse molen is een grote driezolder, één van de twee in Oost-Vlaanderen. De andere driezolder staat in Mater.

Mulder Lieven Boenbeke met vrouw en kinderen verhuizen vanuit het dorpje Nieuwerkerken bij Aalst naar het dorpje Serskamp. In de registers van de parochie van Sint-Denijs te *Serscamp* vonden we nog de volgende naamgenoten:

In 1671 huwde er ene Maria Bombeke met Franciscus Leys; in 1677 huwde nog ene Maria Bombeke met Petrus Adams en in 1680 huwde er weer een Maria Bombeke met Adrianus Crombeen, die er een jaar later, op 13 december 1681 werd begraven...

Na november **1643**, wanneer juist weten we niet, is windmolenaar Livinus Boenbeke naar Serskamp verhuisd. Dat vonden we onder meer bevestigd in zijn onder ede afgelegde verklaring voor de schepenvank in het jaar **1655** (zie verder).

[14/09 - Molens jrg 1959 no 5 blz. 19 en 189-213]

[P. Huys - Molen en Molenaar te Kijk gesteld Gent 1996 blz. 317]

[26 - jrg XVII no 3 blz. 48-49 april 1994]

[Van Langenhove B. in Ken uw Dorp jrg XVIII blz. 21 Lede 1991]

[ARAB - parochieregisters Serskamp 1644-1796]

[Afbeelding - KIK Brussel (sd)]

Rond **1630** bedroeg de gemiddelde rogge-opbrengst in het LvA 1684 liter (= 1.027 kg) per hectare. De windmolen vermaalde een graanareaal van 400 hectare wat een graanproductie opleverde van 410.000 kg. In **1632** was de afgaande molenpachter Carolus de Veyldere en de aankomende pachter (pas in 1634) Joannes (Jan) Hoff(f)man. Tijdens zijn pachttermijn werd hij al opgevolgd door Pieter Blommaert, die op zijn beurt, na zijn dood in **1637**, werd opgevolgd door onze **Lieven Boenbeke**.

Op 26 maart **1641** vond een prijsschatting van het staande en draaiende werk van de molen plaats... en toen werd Lieven de nieuwe pachter op de dorpsmolen, die steeds voor één termijn van negen aaneengesloten jaren werd verpacht:

..Desen xxvi en maerte 1641 heeft aenveert te volcomen de voornoemde preseye Lieve Boenbeke ieghewoordighen mulder die bij Jan Hoffman voornoemt alsoo aeeveert was op daete van xxv februarij 1632 ende belooft den voorscreven Boenbeke alsoo over te leveren tsijnen afscheedenis in staete als bijdien hierboven ghespecifiert by hem Boenbeke onderteekent datum als boven ende was onderteekent Lieven Boenboek filio arents.

Accordeert metten voorscreven presye ende notitien daer op staende toorcon,

greffier der stede ende lande van Aelst. Overgegeven neffens (?)

ghepresen van den IX april 1634

Gheconsigneert den IX april 1648 bij Frans Roelants...

Blijkbaar was er betwisting ontstaan over het betalen van de prijsij, want er zijn twee dikke registers, die echter niet makkelijk te lezen zijn, gevuld met getuigenissen over het aanslepend geschil (zie hieronder). Uit bovenstaand fragment blijkt echter, dat Lieven de windmolen aanvaard had overeenkomstig de *prijsij* gedaan op **26 maart 1641**.

In **1650** werd Lieven opgevolgd door Gillis Brugman en deze laatste werd in 1659 opgevolgd door Lievens jongste broer Jan Boenbeke (zie blz 98). Of Lieven zelf opgevolgd werd door Gillis Brugman is de vraag, want Lieven verbleef al in **1646** te Serskamp. Gezien de afstand Nwk - Serskamp, lijkt het niet aannemelijk dat Livinus zelf nog in 1650 te Nieuwerkerken maalde. Mogelijk had zijn verhuizing naar Serskamp te maken gehad met de zeer getroebleerde jaren van 1644-1648; jaren voorafgaande aan de **Vrede van Munster** en het einde der Tachtigjarige Oorlog (1648). De mogelijkheid bestaat, dat de molen rond **1645** tijdelijk in ongebruik is geraakt, misschien door oorlogshandelingen, door stormen (omgewaaid) of door brand. Ook kan het zijn, dat Lieven als *voorpachter* zich had laten vervangen door een *achterpachter*, wellicht door ene Hendrick van Landuyt, die gehuwd was met Maria Bauwens.

In **1655** werd Lieven gedagvaard bij een geschil tussen baljuw Frans Roelants en mulder Joos Brugman over molenprijzen, die ten tijde van Lievens voorganger Pieter Blommaert waren overeengekomen. In zijn getuigenis (onder ede) verklaarde Lieven onder meer: de zoon van *Arents* te zijn; *oudt ontrent 52 jaeren* te zijn; *mulder* van beroep te zijn en in *Serscamp* te wonen. Verder verklaarde Lieven dat hij was

opgevolgd door Gillis Brugman, de molenpachter die dus blijkbaar de huurovereenkomst in twijfel had getrokken. Ook verklaarde Lieven van geen andere prijzen te hebben gehoord dan diegene die ten tijde van Pieter Blommaert waren overeengekomen. Vier jaar later, in **1659**, werd Lievens broer Jan eveneens door de schepenen gedagvaard, om hetzelfde, nog steeds aanslepend geschil (zie verder).

† Mulder Livinus Boenbeke/Bombeke werd op **27 oktober 1661** op circa 57-jarige leeftijd te Serskamp begraven...

[14/25 - no 6 1982 blz. 273-281]

[26 - jrg XVII no 3 blz. 60-61 april 1994]

[DBAE/Bw - 09.03.1998]

[Parochie Sint-Denijs - begrafenissen 1661, 117]

[pas - dd 24.07.2003]

[ARAB - parochieregisters Serskamp 1644-1796 folio doopboek 32, 101/7, folio trouwboek 68, 84, 96, 98, 119, 120, 149, 159 en begraafboek folio 117, 276, 391]

Enkele molentermen...

Kap : dak van de molen.

Legger of ligger : de onderste vastliggende maalsteen (zie hieronder); hierover draait de loper.

Loper : bovenste maalsteen, die het graan tot meel verbrijzelt.

Marbelsteen : zwaar stuk arduin dat op de windpulp ligt, hierin draait de molenas.

Meelbak : kleine bak, onderaan de meelgoot, waarin het gemalen graan valt.

Pinnebalk : zware horizontale balk aan de voorweeg, waarop de pinnesteen ligt.

Staak : standerd, verticale zware eiken boomstam, waarop het molenkot draait.

Staart : zware gebogen eiken balk, naar beneden aflopend, om de molen te kruien.

Steenbalk : zware eiken horizontale balk die op de nok van de staak rust en waarop het molenkot draagt.

Steenbed : zware roostering met eiken balken in de vloer van de steenzolder. Hierop rusten de molenstenen.

Tremel : vierkante graanbak in trechtervorm toelopend, boven de molenstenen. In deze bak giet men het graan, dat onderaan neervalt in een kleinere schuddebak, waarna het in het kropgat van de loper glijdt.

Voorweeg : staartzijde van een staakmolen, waar de staart met trap en toegangsdeur zich bevinden. Men komt aan deze zijde de molen binnen, vandaar het logische voorweeg (= in Nederland de achtergevel!).

Windpulp : zeer zware balk die boven op de windweeg ligt en waarop de halssteen (= marbelsteen) ligt, hierin draait de hals van de molenas.

Zijweeg : zijkant van de molen.

93

< Hiernaast zien we de aloude Nieuwerkerkse houten staakwindkorenmolen afgebeeld na de restauratie van 1961-1962, met zicht op de windweeg, te Mere bij Aalst. Op het dak en op de windweeg bevinden zich nu eternitleien, doch de zeilen ontbreken nog. Onderaan ligt een afgedankte molensteen, een zogeheten “legger” oftewel “ligger” (zie hierboven).

De restauratie van de molen was **in juli 1962** voltooid, en in augustus van datzelfde jaar werden er molenfeesten gehouden door de Heemkundige Kring van Mere.

Volgens Mededelingen van de Heemkundige Kring van Erpe-Mere (jrg. 43 nr. 1 in 2003), werd er tevens een gedenkplaat ingemetseld in de teerling van de molen.

De molenverpachtingen...

Onze oudste voorvaders hadden allen, op een enkele uitzondering na, iets te maken met water- en windmolens. Ze waren oudtijds pachters van verschillende types molens, zoals koren- of graanmolens, moutmolens en schorsmolens. De molenpachters van weleer dienden over voldoende krediet middelen te beschikken om een borg te kunnen stellen (voor de borgstelling moesten 3 gouden leeuwen worden betaald). Ze moesten dus min of meer kapitaalkrachtige personen zijn. De molens werden regelmatig verpacht, waarbij het pachttermijn uiteen liep van drie, zes of negen jaar. Veelal werd de pacht in twee jaarlijkse termijnen voldaan, meestentijds op Sint-Jansdag (= 24 juni) en kerstdag (= 24 december). De watermolenaar verplichtte zich dijken, wegen, sluizen en onderdelen van het waterbed te onderhouden. Wanneer de molens door blikseminslag of onweer omwaaiden of afbranden, werd de pachter de schade vergoed. De pachters dienden de molens te aanvaarden tegen de prijs die de benoemde “prijzijmeesters” hadden vastgesteld, zowel bij het begin als aan het eind van de pachttermijn. Bij waardevermindering of waardevermeerdering moesten de pachters, respectievelijk de verpachters het verschil bijpassen. De verpachting was een hele ceremonie, die altijd veel gegadigden trok en nog veel meer nieuwsgierigen...

De toestand in de Zuidelijke Nederlanden...

Met de Vrede van Rijswijk van 20 september 1697 dacht men het imperialisme van Lodewijk XIV te hebben kunnen intomen maar deze viel opnieuw de ZN binnen en wilde ze bij Frankrijk aanhechten. De Verenigde Provinciën, Engeland en Oostenrijk, verklaren Frankrijk de oorlog. Op 11 juli 1708 lijden de *Franschen* bij Oudenaarde een verpletterende nederlaag tegen de troepen van de hertog van Marlborough. Na de vrede van Rastatt van 6 maart 1714 komen de Spaanse Nederlanden nu in het bezit van Oostenrijk. En zoals gewoonlijk hebben voornamelijk **'de gewone mensen'** te lijden onder de voortdurende krijgsverrichtingen. Zo ook de talrijke molens die gedwongen stil moeten liggen en met hen de molenpachters, waarvan sommige later op hun verzoek de molenpacht krijgen kwijtgescholden als gevolg van de langdurige oorlogen...

Families Boembeke, Bombeeck en Bombeke in de parochie van Sint-Andries te Beerlegem (Zwalm)...

In de kerk van **Beerlegem** troffen we in de parochieregisters vanaf het jaar **1666** de onderstaande naamgenoten aan.

Gedoopt werden:

- op **2 juni 1666 Joanna**, dochter van **Adrianus Bombeke & Elisabeth Peterens**.
- op **10 november 1672 Gerarda**, dochter van **Livinus Bombeke/Bombeeck & Judoca Herman(s)**.
- op **2 oktober 1677 Christina**, dochter van **Judocus Bombeeck & Anna Cansse**.
- op **2 januari 1678 Florentina**, dochter van **Livinus Bombeeck & Judoca Herman**.
- op **28 april 1681 Adrianus**, zoon van **Egidius Bombeeck & Anna Jeeckmans**.
- op **10 juli 1681 Catharina**, dochter van **Livinus Bombeeck & Judoca Hermans**.
- op **29 oktober 1682 Joanna**, dochter van **Egidius Bombeeck & Anna Jeeckmans**.
- op **11 februari 1683 Carolus**, zoon van **Livinus Bombeeck & Judoca Hermans**.
- op **15 april 1686 Carolus Judocus**, zoon van **Livinus Bombeeck & Judoca Hermans**.
- op **12 februari 1687 Anna**, dochter van **Livinus Bombeke & Judoca Herman**.
- op **14 mei 1712 Judoca**, dochter van **Carolus Bombeke & Maria Carijn**.
- op **7 december 1761 Francies**, zoon van **Joannes Boembeke & Maria Theresia Hainaut**.

Trouwden er kerkelijk:

- op **2 november 1669 Judocus Bombeeck & Joanna Cansse**.
- op **26 september 1673 Elisabeth Bombeeck & Joannes Steurbaut**.
- op **6 mei 1679 Adriana Bombeeck & Joannes Kans**.
- op **27 mei 1696 Gerarda Bombeke & Philippus Moreels**.
- op **17 april 1708 Catharina Bombeke & Adrianus De Raet**.
- op **18 mei 1710 Anna Bombeke & Joannes Vermant/Vermaut**.
- op **12 april 1712 Carolus Bombeke & Maria Carijn**.
- op **23 november 1755 Adrianus Bombeke & Anna Theresia Ronse/Ronze**.
- op **21 april 1757 Catharina Bombeke & Joannes De Golfmaeker**.
- op **10 mei 1776 Judocus Bombeke & Monica Christiaens**.

Begraven werden er:

- op **2 oktober 1677 Maria Verlierde**, vrouw van **Adrianus Bombeeck**.
- op **4 december 1677 Adrianus Bombeeck**.
- op **18 december 1708 Livinus Bombeke**, man van **Judoca Herman**.
- op **30 juli 1712 Judoca Bombeke**.
- op **13 juli 1713 Judoca Herman**, weduwe van **Livinus Bombeke**.
- op **16 juli 1762 Maria Theresia D' Haenaut**, weduwe van **Joannes Boembeke**.
- op **10 maart 1782 Anna Bombeke**.

[RAGB - fonds De Preud'homme d'Hailly no 363]

[Bw - dd 26.03.2007 Georges Souffreau, Woubrechtgem]

[ARAB - parochieregisters arrondissement Oudenaarde, Beerlegem 1666-1796]

*Geeraerdsberghen en Aelst, de twee steden uit het
aloude Land van Aelst in de 17de eeuw...*

(generatie VI-c.)

Petrus (Pieter) Bombeke/Bombeek & N.N.

*Pieter Bombeke, oudtijds stadspoorter
van Geeraerdsberghen...*

Mogelijk een zoon van V-a, zie blz. 79.

Omtrent de afstamming van deze Pieter BOMBEKE, die geboren moet zijn rond het jaar **1609**, onder het Spaans regiem (1598-1621) van Philips de III, koning van Spanje en 34ste graaf van Vlaanderen, bestaat geen zekerheid. Slechts het feit van overeenkomst van de naam, het passen in deze jaren én de namen Karel, Arent, Bernard en Petrus in de volgende generatie(s), geven grond aan de veronderstelling dat het hier één en dezelfde persoon betreft. Het is dan ook een uitgangsstelling die hier genomen is. Nader bewijs moet derhalve zeker nog worden gezocht! Rond 1629 was Pieter gehuwd met een voor ons nog onbekende vrouw. Anno 1630 stond Pieter als **poorter** van de stad *Geeraerdsberghen* genoteerd.

Tijdens zijn leven verbleef deze Petrus of Pieter onder andere te Beerlegem, Dikkelvenne en Geraardsbergen. Van hem zijn geen molenaarsactiviteiten bekend, evenzo zijn de namen van zijn huisvrouw(en?) nog een mysterie... Wel vonden we zes naamdragers, wiens vader Petrus of Pieter heette, en die mogelijk aan hem kunnen worden toegerekend. Ze volgen hierna in vermoedelijke leeftijdsvolgorde :

1. Carolus of Karel BOMBEKE fs. Pieter, werd omstreeks 1630 geboren. Deze Karel werd genoemd als zoon van Pieter en als buitenpoorter van Geraardsbergen te Beerlegem op dinsdag 10 december 1652.

2. Arnoldus BOMBEECK (Arent Bombe(ec)ke) fs Pieters, werd rond 1631 geboren. Arent werd op dinsdag 15 juli 1653 vermeld als zoon van Pieter Bombeke en als buitenpoorter van *Geeraerdsberghen* te Balem.

3. Bernardus BOEMBEKE (Bombeek) fs Pieters, werd omstreeks 1633 geboren. Al vóór 1656 was hij gehuwd met Anna THIENPONT. In de onvolledige doopregisters van Oombergen vonden we het doopsel op zaterdag 1 april 1656 van Joanna Boembeke, dochter van Bernardus Boembeke en Anna Thienpont. Later vonden we het doopsel van Judocus Bombeek fs Bernardus en Anna Thienpont in Gijzenzele parochie Sint-Bavo (Oosterzele) op woensdag 7 mei 1659. Op zondag 8 juni 1659 werd deze Bernardus Boembeke als zoon van Pieter Bombeke en als buitenpoorter der stede van Geraardsbergen genoteerd in de poortersboeken te Oombergen bij Zottegem.

(Hierboven zien we de Sint-Bartholomeuskerk van Geraardsbergen afgebeeld, die in het begin van de 16de eeuw werd vergroot. Na de godsdienstoorlogen (1589-1610) moest de kerk hersteld worden. Reeds in 1247 bestond op dezelfde plaats dit gebedshuis al, maar dan niet als kerk, maar als kapel.)

[05 - Buitenpoorters dl I anno 1652, 1653 en 1659]

[22 - Graven van Vlaanderen blz. 23]

[SAGB - Parochieregisters van Oombergen 1600-1880 f 46]

[SAGB - Parochieregisters van Gijzenzele 1659 f 6]

[04/14 - Buitenpoorters anno 1653]

4. Elisabeth BOMBEECK fa Pieters, werd omstreeks 1636 geboren en is na juli 1667 overleden.
5. Maria BOMBEECK fa Pieters, werd rond 1640 geboren en is na oktober 1682 overleden.
6. Petrus (Pieter) BOMBEECK (volgt onder generatie VII-d, blz. 132).

Gezicht op de stad Geraardsbergen aan de Dender in Oost-Vlaanderen.

Vlaanderen in de 17de eeuw...

Het eerste kwart der 17de eeuw kende de ZN een relatieve opbloei. Met steun van de Spaanse regering herwon de katholieke kerk haar invloed op de gelovige massa, maar nieuwe oorlogen en een toenemende belastingdruk, maakten van de 17de eeuw een ongeluks-eeuw. In de tweede helft van de 17de eeuw was er door de politiek die in Frankrijk gevoerd werd, voortdurende bedreiging van de steeds verder afbrokkelende zuidgrens. In de crisisperiodes 1640-1650 en 1690-1700, werd de bestaanszekerheid van vele huisgezinnen ondermijnd. Door herhaalde oorlogen, met militaire plunderingen, misoogsten, ofwel het vroegtijdig overlijden van de vader, vielen sommige gezinnen uiteen en werden de overige gezinsleden in de diepste armoede gedompeld. Velen van hen werden daardoor gedwongen om huis en haard te verlaten. Op zoek naar werk en eten geraakten ze aan het zwerven, en uiteindelijk aan het bedelen en stelen. Alleen in de Zuidelijke Nederlanden telde men in die tijd al veertigduizend zwervers, landlopers, bedelaars en vagebonden. Tijdens het jaar **1645** is er een nieuw Frans offensief. In augustus van dat jaar waren de Franse legerbendes het kanaal Gent-Brugge overgestoken. In minder dan twee maanden werd Vlaanderen volledig onderworpen. Op 30 januari 1648 werd dan de Vrede van Munster ondertekend die voor de Zuidelijke Nederlanden nadelig uitvalt. De gedurige oorlogshandelingen zijn een ramp voor het Land van Aalst. Vanaf **1652** is er weer *grooten overlast* met bijkomende kosten voor de burgers van Spaanse en Italiaanse legertroepen. Ook onze wind- en water-molenaar **Gillis Boenbeke** uit **Oombergen** kwam nogal eens voor op de rekeningen van militaire lasten uit Oombergen in de periode tussen **1634 en 1731**.

De houten staakwindmolen te Mere bij Aalst...

97

In **1921** verkocht de toenmalige eigenaar Cyriel Van Landuyt de windmolen van Nieuwerkerken aan molenaar Jozef Van der Haegen voor *40000 frank*. In **1922** werd de molen in Nieuwerkerken afgebroken en vervoerd naar Mere. Hiervoor waren 44 ritten noodzakelijk met wagens en boomezels (= wagen op hoge wielen om zware lasten te vervoeren). In 1923 en 1924 vond de wederopbouw van de molen te Mere plaats. In maart 1956 werd de molen als monument geklasseerd en begin 1962 werd hij gerestaureerd. Tijdens een hevige storm, in november 1972, werd de molen zwaar beschadigd. In 1976 stierf Jozef Van der Haegen en de reeds zwaar gehavende molen verviel nog verder. Nog vóór 1990 waren het molenhuis en de werkplaats vervallen tot ruïnes. Enkele jaren later werden de eigenaars (twee zonen van de oude molenaar Jozef Van der Haegen) wegens nalatigheid gerechtelijk onteigend en de gemeente Erpe-Mere werd de nieuwe eigenaar.

Maar de oude houten staakmolen bestaat nog..! In 2000 kreeg hij een oplapbeurt door Johan De Punt. Het gat in het dak werd gedicht, nieuwe wieken werden gemaakt, de plankenvloeren werden vernieuwd, het buitenhoutwerk werd vervangen en het 3000 kg zware raderwerk werd hersteld. Volgens De Streekkrant van Aalst zal er een molenaar worden aangesteld, om de windmolen regelmatig te doen draaien, maar...

op 24 juli 2003 vereerden we de oude molen te Mere met een bezoek. Groot was onze teleurstelling. De molen, zonder wiekenkruis, stond er geheel verlaten en onderkomen bij. Blijkbaar waren sinds enkele jaren de herstelingswerken gestopt...

Hierboven zien we de molen afgebeeld in de vorige eeuw te Mere, op zijn destijds nieuwe standplaats, op de indertijd zogenoemde "Kleine Kruiskouter" (= hoek van de huidige Schoolstraat met de Diepestraat).

(Inmiddels is de oude staakmolen geheel vernieuwd en hij werd op **3 juni 2006** plechtig ingedraaid, waar wij bij aanwezig waren!)

[Mededelingen v/d Heemkundige Kring Erpe-Mere - jrg 43 no 1 blz 6 t/m 12 jaar 2003]

[Artikel in De Streekkrant van Aalst - dd 05.10.2000]

[H. Sterck, Mere - uitgave niet gedateerde prentkaart]

***Molenaarsfamilies te Nieuwerkercken
bij Aelst in de 17de eeuw...***

(generatie VI-d.)

Joannes (Jan) Boenbeke & Elisabeth De Raet

*Jan Boenbeke, mulder van style
woonende te Nieuwerkercken bij Aelst...*

Zoon van V-a, zie blz. 079.

Joannes BOENBEKE (of Jan Bombeke/Boonbecke/Bombeek) fs Arents, graanwindmolenaar vanaf 1659 te Nieuwerkerken-ter-Brempt op de houten dorpswindmolen, werd omstreeks 1619 geboren en is vóór kerstdag 1690 overleden. Rond het jaar 1644, tijdens de Spaanse overheersing, was hij gehuwd met molenaarsvrouw Elisabeth DE RAET (Praets of Raets) fa Petrus, vermoedelijk te Dikkelveene of te Beerlegem. † Elisabeth De Raet stierf al te Nieuwerkerken in 1680. Ook vier van hun zes (?) kinderen stierven al op jeugdige leeftijd, drie van hen al vóór het jaar 1680, wellicht door besmettelijke ziektes (?).

Molenaar Jan Boenbeke was als buitenpoorter van Geraardsbergen te Nieuwerkerken bij Aalst ingeschreven op vrijdag **19 april 1652**, maar zoontje Paulus werd al begin 1651 te Nieuwerkerken gedoopt. Blijkbaar verbleef het gezin dus al vóór 1652 op het dorp. In januari **1691** werd Jans SvG opgemaakt (zie verder).

Op de oudste (?) zoon Arnoldus na, werden alle hieronder genoemde kinderen te Nieuwerkerken gedoopt :

98

1. Arnoldus (Aerent) BOMBEKE (Bombeek) (volgt onder generatie VII-e, blz. 135).

2. Paulus BOMBEKE, gedoopt op woensdag 25 januari 1651
{doopheffers waren vadersbroer Livinus Bombeke en Anthonia Bogaerts} en is overleden vóór 1680.

3. Livinus BOMBEKE, gedoopt op maandag 30 juni 1653
{doopheffers waren Petrus De Smet ipv vadersbroer Livinus Bombeke ¹, en Anna Malewinckel, ipv wederom Anthonia Bogaerts} en is overleden vóór 1680.

4. Anna BOMBEKE, gedoopt op vrijdag 12 november 1655
{doopheffers waren Martinus Bombeke en Anna De Loose} en is begraven op zaterdag 12 september 1682 te Nieuwerkerken bij Aalst. Op zaterdag 20 juni 1682 was zij aldaar gehuwd met Pieter ROELANT(S) fs Joannes, en weduwnaar van vrouw Josijne De Loose, waarbij Roelants twee minderjarige kinderen had (zie verder Anna's SvG op blz. 62).

5. Catharina (*Cathelyne*) BOMBEECKE, gedoopt op zaterdag 1 februari 1659 en overleden na 1698.
Op vrijdag 12 oktober 1685 was zij te Nieuwerkerken gehuwd met Egidius SONCK.
In de periode 1686-1698 werden er vijf kinderen Sonck gedoopt; twee te Nieuwerkerken en drie te Aalst (Sonck was op zondag 23 februari 1687 te Aalst doopheffer van Aegidius, zoon van de Aalsterse moutmolenaar Augustinus Bombeek en diens vrouw Joanna Pieters). De familie Sonck verhuisde omstreeks 1690 vanuit Nieuwerkerken naar Aalst.

6. Egidius BOMBEKE, gedoopt op maandag 23 oktober 1662
{doopheffers waren Egidius van Nuffel en Anna Malewinckel} en is overleden vóór 1680.

¹ Livinus was niet bij de doopplechtigheid aanwezig, wat er op wijst dat hij mogelijk toen al in juni 1653 niet meer in Nieuwerkerken woonde.

—
[SAAB/Pr - Oud Archief Nwk f 87 t/m f 105]

[SAAB/OA/SvG - jaar 1681 no 1802 f 23/25/29]

[21 - Nwk jaren 1685 t/m 1698 blz. 55]

[05 - "Nu Cappelle bij Aelst" anno 1652]

Tot **1671** waren de dorpsheren eigenaar van de enige graanwindmolen in het dorp. Ten zuiden van de staakwindmolen bezaten de paters Jezuïeten van Aalst al een “speelhuys”. Op 1 oktober 1671 werd de korenwindmolen met bijhorende hofstede door de paters Jezuïeten van Aalst aangekocht van Antoine De Liedekercke. Pachter van de molen was toen, in 1671, windmolenaar “Jan Boonbecke” oftewel Joannes Bombeeck. Het was toen reeds zijn tweede termijn van negen jaar als windmolenaar. In **1659** was hij Gillis Brugman of diens broer Joos (?) als molenaar opgevolgd. De jaarlijkse pacht prijs bedroeg *30 ponden groten*. De molen was 275 jaar in handen geweest van de familie De Liedekercke, die ontvingen er *1800 guldens Vlaams* plus *20 pattacons* contant voor. De orde der Jezuïeten, voor deze, de eerwaarde rector Joannes Baptista Isbecq, moest nog wel *12 guldens* verteerkosten betalen aan de plaatselijke herbergier Joos van Opstal.

De paters uit Aalst zouden geleidelijk al de gronden rondom de windmolen opkopen, vermoedelijk voor windbescherming, maar onder keizer Jozef II werd de Jezuïetenorde opgeheven en hun eigendommen werden aangeslagen en openbaar verkocht. De verkoop van de windmolen met afhankelijkheden, geschat op 1 bunder en 3 dagwand (ca 1,6 ha), in de *Praterije van Nieuwerkercken*, had vermoedelijk plaats op dinsdag 4 januari 1780, voor de som van *9835 guldens* aan de weduwe van molenaar Pieter Simon Van Landuyt. Andere bronnen vermelden echter dat de windmolen al één jaar eerder verkocht werd, in 1779, in de Aalsterse afspanning de Drie Koningen voor de prijs van *9879 florijnen*. De weduwe Van Landuyt had al in 1775 het eerdergenoemd speelhuis of ‘*maison de plaisance*’ van het Jezuïetenklooster gekocht.

In 1957 ontdekte men op de zijkant van de tremel het jaartal **1717** en op één van de klauwijzers het jaartal **1632**. Zoals hierboven te zien is, is het een eenvoudige houten open staakmolen (standaardmolen) zonder kombuizen en met scherp zadeldak. Het “ketsgebied” van de molen is onbekend gebleven en kwam wellicht niet volledig overeen met de dorpsoppervlakte. In de buurt van Nieuwerkerken werden immers in de 18de eeuw nog andere molens gebouwd, doch niet op het eigenlijk grondgebied van de gemeente. In september 1758 werd in opdracht van ene Pieter Mertens uit Aalst een nieuwe windmolen gebouwd ‘*op Sisseghem*’ te Aalst (nu de Siessegemlaan). In **1761** liet een zekere Andries Coppens fs Livinus, een nieuwe windkorenmolen bouwen op de kouter van het nabijgelegen dorp Haaltert, die men de ‘*s-Gravenkerselaer*’ noemde.

[SAAB/WP - no 1352 f 7]

[25/14 - jrg XXXIV 1982 no 6 blz. 273 t/m 289]

[DBAE/Bw - dd 09.03.1998]

[pas - 24.07.2003]

[LiNiAal - nr. 4, december 2016 blz. 8 t/m 13]

Fragmenten uit de Staat van Goed van dinsdag 23 januari 1691...

*Liquidatie Cavelinghe ende Verdelinghe
betreffende het sterfhuys van
jan bombeke en elisabeth de raete*

a) Onroerend goed gelegen te Dickelvenne :

- een behuisde stede, “met woenhuys binnen dighelvenne”, 1 dagwand, 25 roeden groot (belast met heerlijke rente en een bezette rente van 2 *vlaamse ponden groten* per jaar, ten profijte van het klooster *Ter Haeghen te Ghendt*);
- 25 roeden *meersch* (= weide of gras ofwel graasland);
- 1 dagwand land *boven 't dooreken*;
- 75 roeden *landt* (waren verpacht geweest aan Philips vande Weghe baljuw te Beerlegem);
- 96½ roeden *brockxken* (= bos of bosland);
- het kapitaal van een “besette” rente sedert 1685 van 20 *schellingen* per jaar tot laste van Pieter Pieters...

b) Roerende goederen te Nieuwerkerken bij Aalst :

- de *betternisse ende milleralie ind(en) coorenwintmeulen binnen Nieuwerkercken de welck naer afrekening van(de) verschenen pachten bij moderatie volghens quitantie ende notitie soo isser noch voordeel tot 60 ponden vlaamsch, 0 schellingen, 9 groten*;
- 'n *schuerke staende bij de meulen met 'n verchens coodt* (= varkenshok);
- *d' seylen a' de wintmeule* (de zeilen op de windmolen geschat aan 33 *guldens*);
- 'n pestel 'n *quaden steen vanden meulen met ondersteen omme te vercoopen*;
- diversen, waaronder vijf vaten tarwe en een “weefgetou”...

c) Schulden (onder meer) :

- pachten, waaronder de molenpacht aan de Paters Jezuïeten van Aalst;
- intrestlasten aan het klooster Ter Haegen te Gent;
- de kosten van de molenschatting (*prijstje van de meulen ten huysse van joos heyvaert, 14 schellingen ende 4 groten*);
- verzoek tot verkoop (die uitbleef)...

• De baten (209 ponden, 6 schellingen en 11 groten) min de schulden (54 ponden, 10 schellingen en 14 groten), bleef aldus 154 ponden, 15 schellingen en 9 groten als overschot. Te verdelen onder Jans en Elisabeths ‘*hoirs*’ (= erfgenamen) ..*Egidius Sonck en sijne huysvr(ouwe) Cathelyne Bombeecke, dochter van Jan Boenbeke, zoon van Arents, en(de) twee wezekinderen van Aerents Boenbeecke en(de) Anna Roelants, met name Jan en(de) Anneken Bombeke...*

Als voogden fungeerden Pieter Roelants en Guiliam (Gillis) Pieroen.

*Oud-gemeentehuis van Nieuwerkerken
bij Aalst in Oost-Vlaanderen.*

Fragmenten uit de Staat van Goed van dochter Anna...

Aelst

dinsdag 24 november 1682

De twee overgebleven kinderen van Anna's broer Aerent met zus Cathelyne erfden al haar bezittingen, waaronder een woonhuis met erf en gronden te Dikkelfenne *op den woemdriesche* (= 51½ roeden groot), in gebruik bij Lieven de Muldere (?) en Jacobus Buyse. Hierop rustten schulden aan *..dheer jan d'haene te aelst van verschenen pachtten; aan gillis piroen en anna roelant, weduwe tevoren van aerent bombeke; over haer peerdt van de huysinghen staende op de leengoederen van de houder...* en verder *..jan bombeke, mulder over verdienden haerbijdt van de peerden, de huysinghen, schueren ende stallen binnen nieuwerkercken ter bremp...* en verder (onder meer) *..een schuld aan een zekere philippus de paepe tot aelst over coop van een rauwecleet...*

Als voogd van vaderszijde fungeerde Jan Bombeke (de grootvader) en van moederszijde Pieter Roelants, zoon van Jan. De opbrengsten bedroegen 297 ponden Vlaams, 19 schellingen, 3 groten en 8 deniers. De schulden beliepen 172 ponden Vlaams, 5 schellingen, 10 groten en 0 deniers. Het geheel eindigde in een batig saldo van 125 ponden Vlaams, 13 schellingen, 5 groten en 8 deniers.

Al in 1659 was Jan gedagvaard, om gehoord te worden over het aantal molenstenen (en vooral de dikte daarvan), die zijn voorganger Gillis Brugman had achtergelaten. Hij verklaarde onder meer: de zoon van *Arents* te zijn; *oudt ontrent 40 jaeren* te zijn; *mulder van style* te zijn en te wonen in *Nieuwerkercken*. Windmolenaar Jan 'Boonbeeck' zou 30 jaar lang aan de dorpswindmolen der Aalsterse praterij Nieuwerkerken verbonden blijven. † Tijdens zijn vierde pachttermijn, op ongeveer 71-jarige leeftijd, verwisselde hij het tijdelijke voor het eeuwige...

Nieuwerkercken of Nu-Cappelle of Nieukercke bij Aelst.

Hier zien we nog een gedeelte van de 150 jaar oude (slecht onderhouden) toegangsdeur van het in 1855 gebouwd klassiek molenhuis. Het jaartal 1855 is in de houten draagbalk boven de deur uitgesneden. Het voormalig robuust molenhuis is nu langzamerhand flink aan het aftakelen...

Nieuwerkerken behoorde van oudsher toe aan het huis van Gavere, heren van Liedekerke, totdat deze de praterij in 1690 verkochten aan de Heer van Westergem. Naast de dorpsheerlijkheid had men hier ook één van de drie praterijen van Aalst. De kerkparochie Nieuwerkerken behoorde tot 1559 bij het bisdom Kamerijk, aartsdekenij Brussel en dekenij Aalst. Na 1559 ressorteerde men onder het aartsbisdom Mechelen, doch in 1801 ging de gehele dekenij Aalst over naar het bisdom Gent. De huidige Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaartkerk werd in 1773 gebouwd, maar heeft nog een laatgotisch koor uit 1565. Een zijaltaar in de vroegere kerk van de voormalige oude Aalsterse praterij was voor 1725 toegewijd aan Sint-Leonardus, de patroon der gevangenen.

[SAAB/SvG - jaar 1682 no 1802 f 43 en Archievenoverzicht jaar 2000 blz 21]

[14/25 - jrg 34 1982 no 6 blz. 273/274]

[26 - jrg 35 no 3, september 2012 blz. 10] [pas - 24.07.2003]

Prijsschatting van de windmolen te Nieuwerkerken bij Aalst in 1632...

*Prysie vanden coorenwintmeulen staend binnen de
prochie van nieuwerkercken op woensdag 25 februarij 1632...*

Alreeds in **1632** had een prijsschatting van het staande en draaiende werk van de windmolen te Nieuwerkerken plaatsgevonden. De schatting was verricht door de *prijzijmeesters* Jan Buyle en Gillis Carnon of Carnoye (deze laatste vonden we ook in Aalst terug als prijzijmeester in 1642 en 1651). De molen werd door hen geschat op *208 pond groten, 1 schelling en 2 deniers* of *1248 guldens en 7 stuivers*. De leeftijd en herkomst van de twee molenschatters werd niet medegedeeld, maar vermoedelijk waren ze uit Gent afkomstig.

Hierna volgen de relatieve waarden van de bijzonderste molenonderdelen uit 1632: de prijs van 't gebint (teerlingen, kruisplaten, steekbanden) met staak bedroeg *39 pond*; de prijs van het molenkot met steenbalk, windpulm, ijzerbalk, pinnebalk, marbelstenen en kap bedroeg ca *100 pond*; de staart en trap waren *4 pond* waard; het gevluucht, de molenas, vangwiel en vang kostte *34 pond*; de maalstoel met volledig aandrijfwerk (schijfloop/klauwijzer), steenkuipen, lichtwerk enz. werd geschat op *18 pond*; de molenstenen hadden een relatief hoge waarde, ruim *19 pond*, doch de legger was versleten. De legger of ligger was sterk versleten en nog slechts 2 duim ofwel 5 cm dik! De loper was nog $8\frac{1}{4}$ duim of 20,8 cm dik.

Uit deze prijsschatting, gedaan in opdracht van 'de onbejaerde weesen van Mser Charles Philips van Liedekercke', bleek dat de dorpsmolen een eenvoudige open staakmolen was. Een korenwindmolen met slechts één steenkoppel in de achtermolen, rechtstreeks aangedreven door het vangwiel. Het bouwjaar van deze houten staakwindmolen is echter onbekend. Er bestaan bronnen die vermelden dat hij in **1632** was gebouwd, maar anderen daarentegen spreken van vóór 1632. Ook zou de molen in 1632 zijn afgebrand en vóór 1634 weer zijn heropgebouwd. Volgens molendeskundige Jozef De Brouwer had het dorpje Nieuwerkerken reeds een windmolen in **1572**, deze..?

102

Prijzijmeesters...

Alvorens de molens voor een nieuw termijn werden verpacht, werd de waarde van alle molenonderdelen bepaald. Als het om grafelijke molens ging, zoals bijvoorbeeld te **Aalst**, gebeurde de zogeheten *prijzije* door "grafelijke prijzijmeesters". Die kwamen dan speciaal vanuit Gent naar Aalst, om zich enkele dagen met de inspectie van de molens bezig te houden. Na hun werkzaamheden werd het "prijzijkohier" opgemaakt, en vond de verrekening met de afgaande molenpachter plaats, meestal in de plaatselijke herberg. Te Aalst was hiervoor de aangewezen voornaamste stadsherberg genaamd 'Int Schaeck'.

*Rechterzijde van het Nieuwerkerkse molenhuis
uit 1855 met stoommolenhuis.*

Uiteraard had ook de afgaande pachter prijzijmeesters ingehuurd, meestal waren dat particulieren, die vaak molenmaker of molenmeester van beroep waren. Zij moesten dan samen met hun grafelijke collega's de molens inspecteren en het uiteindelijk over de juiste waarde van de molen met elkaar eens worden. Indertijd bekende prijzijmeesters waren: Jan de Backer, Jan Buyle, Gillis Carnoye, Thomas Goossens, Pieter de Me(d)ts, Steven de Medts, Pieter de Voocht, Gheeraert de Pa(e)pe, Pieter Martens, Gillis (Van) Muldere en Mathijs Persoons.

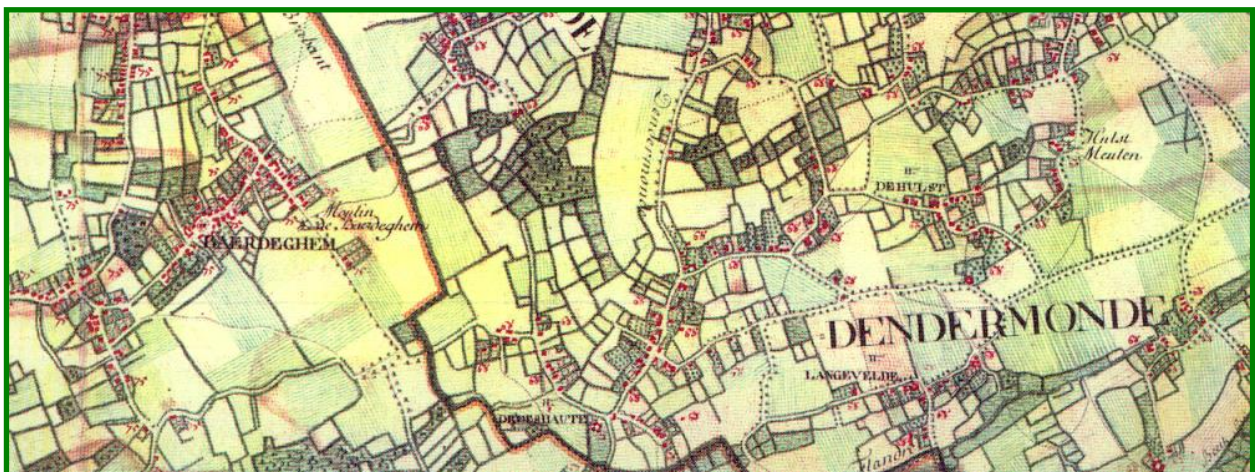
[14/25 - jrg 34 1982 no 6 blz. 278/279]

[09 - voorlichtingsreeks no 24 blz. 19]

[26 - jrg XVII no 3 april 1994 blz. 53 t/m 64]

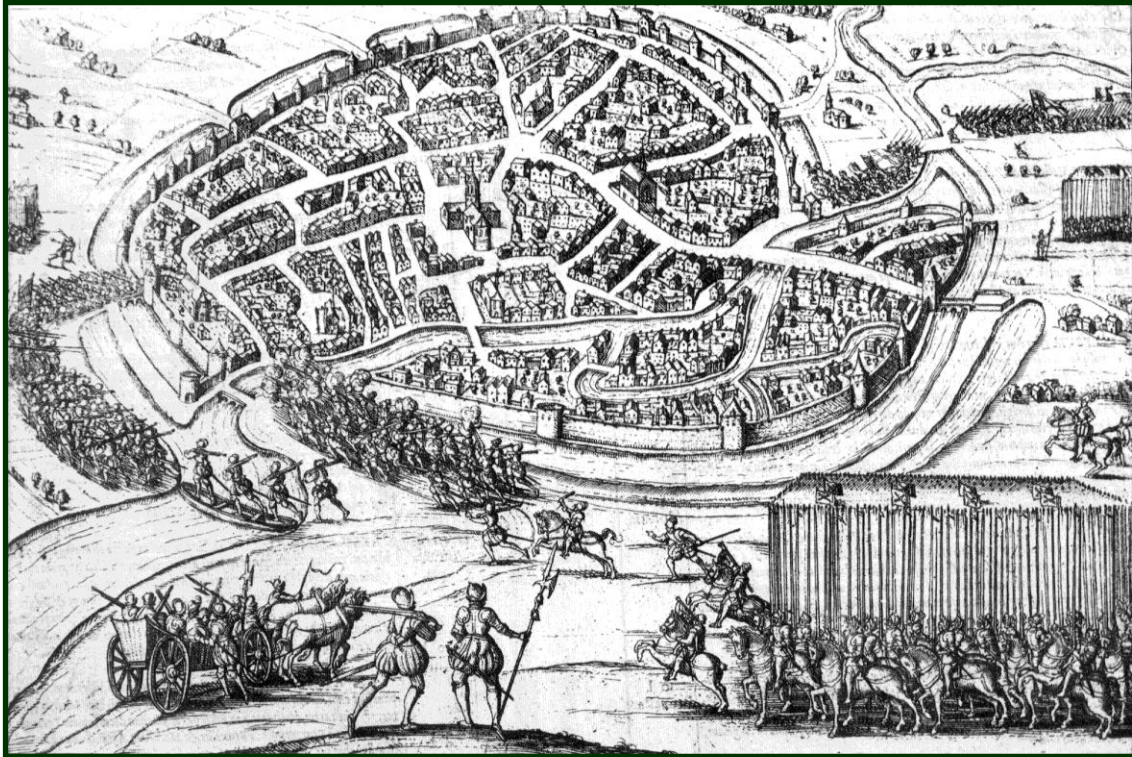
[20/18 - jrg 25 1997 no 3 blz. 138/141]

[pas - 24.07.2003]

Vlaanderen en de stad Aalst in de 16de en de 17de eeuw...

Einde **juli 1576** belegerden de Spanjaarden van koning Filips II Aalst (zie onderstaande afbeelding). Tot begin november van dat jaar plunderden de Spanjaarden de stad. Tientallen inwoners sloegen op de vlucht, zelfs tot boven de Moerdijk.

Het beleg van Aalst door de Spanjaarden op 28 juli 1576.

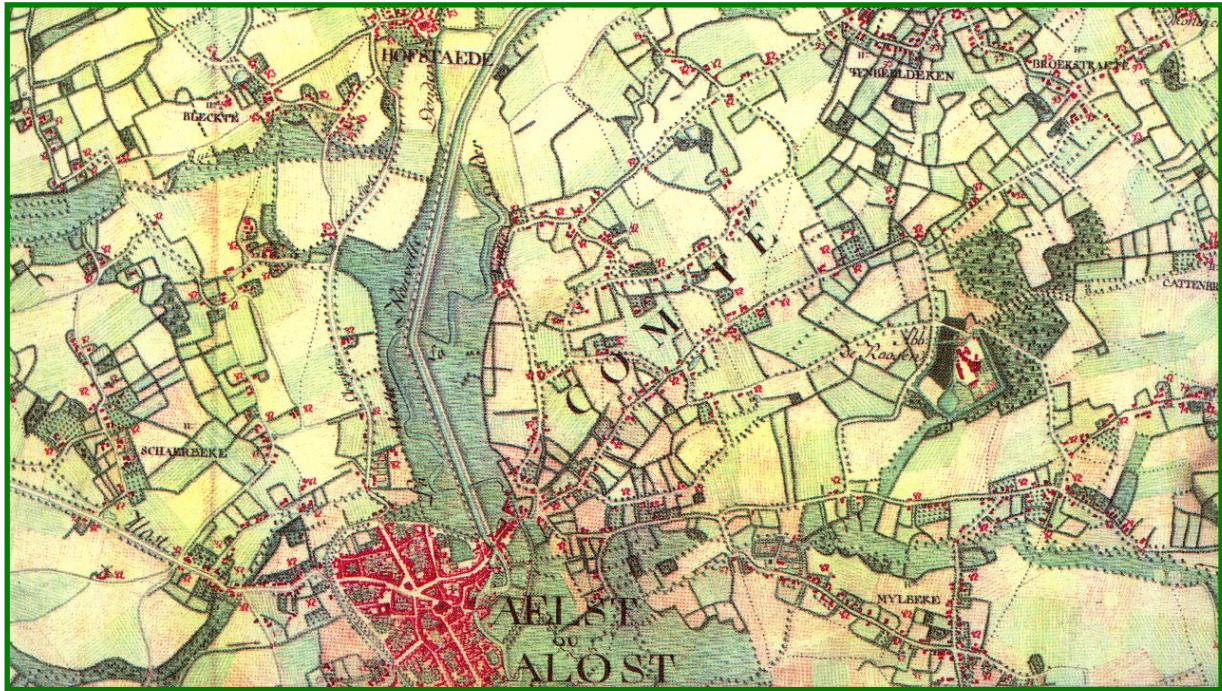
Al in de **12de eeuw** boogde Aalst ‘op eenen zeer sterken bemuurden omtrek’. De ringmuren waren van schietgaten en torens voorzien. De torens dienden voor het opbergen van oorlogstuig en tot uitkijkposten voor de stadswachters. Op het einde der 15de en 16de eeuw werden er nieuwe vestings- en bolwerken gebouwd. In **1582**, tijdens de bestorming door de geuzen, hadden de versterkingen veel geleden. In **1646** waren de ringmuren weer geheel heropgebouwd, maar 21 jaar later, in **1667**, werden de muren met de meeste torens weer afgebroken, nu na de overrompeling van de stad door de beruchte Franse maarschalk Henri Turenne. Vanaf **1680** werd het puin van de versterkingen gebruikt voor het herstellen en verharderen van de straten. Van de voormalige vijftientig torens, bleef alleen de *scherrewerretoren* met zijn vestingen gespaard. Deze toren met versterkingen (Sterrevesten genoemd), beplant met doornhagen, werd in **1762** afgebroken. De laatste overblijfselen van de oude stadsvesten, bestaande uit vestbarmen, dichtgegroeide grachten en oude funderingen met resten van muren en torens, verdwenen rond het jaar **1840**.

Na de pestepidemie van de jaren **1676-1678** had het LvA tussen 1689 en 1694 veel schade geleden van tuchtloze Franse soldaten, die zich veelal in leven moesten houden door roverij. Er werden toen zware krijgsbelastingen opgelegd door de oorlogszuchtige Franse zonnekoning Lodewijk de XIV. Rond **1690** waren in Vlaanderen de eerste invallen, met verwoestingen en plunderingen door de Fransen, begonnen. In augustus **1695** bombardeerden de Fransen, onder maarschalk Villeroi, de stad Brussel. Franse troepen bezetten Veurne, Diksmuide en Kortrijk en plunderden het Land van Waas. Overal sloegen mensen op de vlucht en de Zuidelijke Nederlanden werden overspoeld door tienduizenden vreemdelingen; rondlopende troepen, deserteurs, ontheemden, bannelingen, vrijbuiters, bedelaars en landlopers.

Enige aantekeningen...

Uit het feit dat de parochie-archieven van Aalst tot **1613** teruggaan, en we onze familienaam aldaar in **1664** het eerst tegenkomen, kunnen we afleiden dat de eerste **Bombeeck** zich wellicht pas midden de 17de eeuw in de stad Aalst zelf vestigde. De in het begin en midden der 16de eeuw aangetroffen naamdragers werden als zogeheten **buitenpoorters der stede van aelst** aangeduid en bewoonden de buitengebieden (of praterijen) rondom de stad (*intra muros*) zelf. Tot deze buitengebieden (*extra muros*) werden ook de drie praterijen van Aalst; • Mijlbeke, • Schaerbeke (zie hieronder) en het dorpje Nieuwerkerken gerekend.

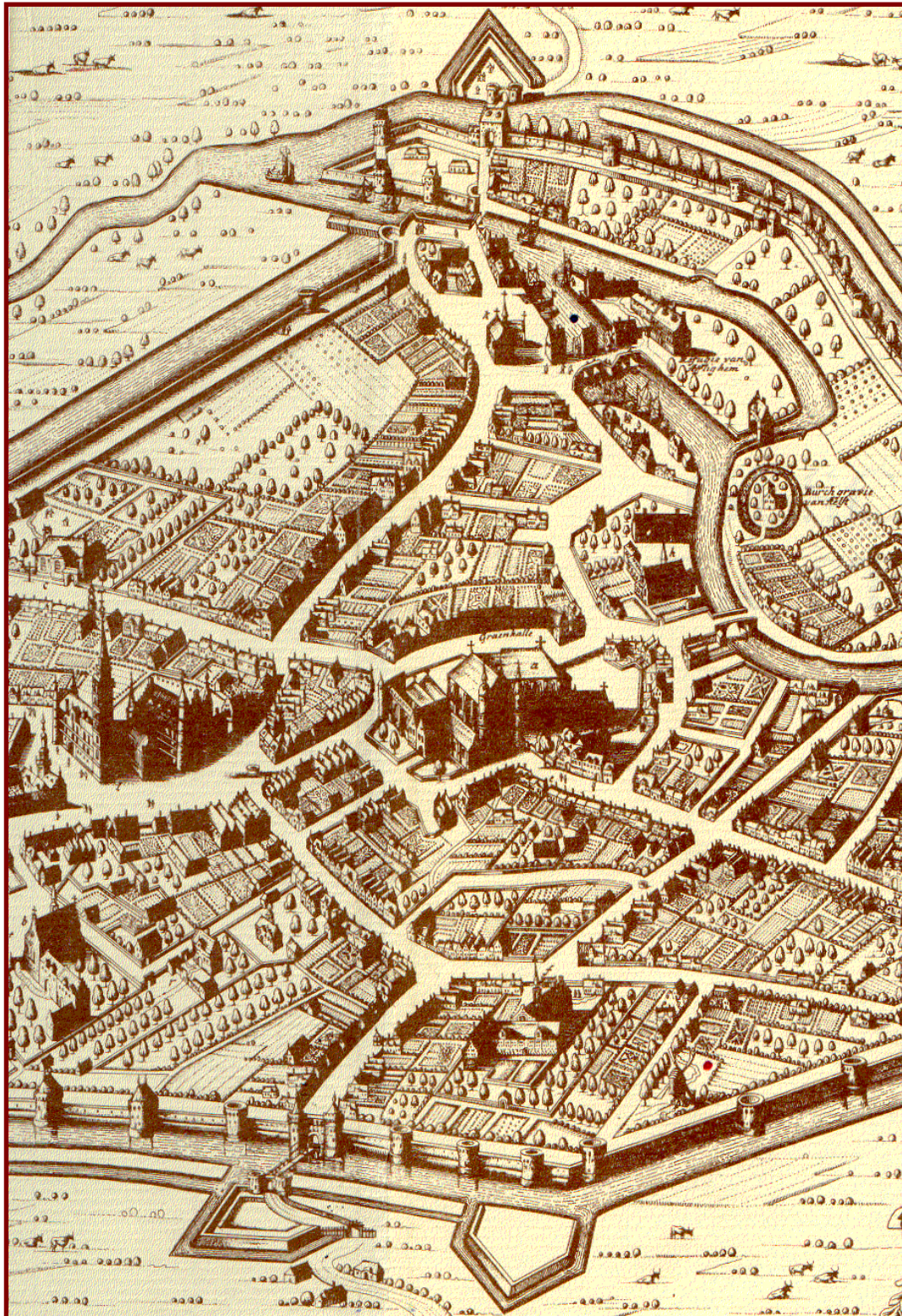

Een onbekende naamgenoot (?)...

In het trouwboek van de Sint-Martinuskerk van Aalst ontdekten we op f 4126 de trouwinschrijving op zaterdag 22 augustus 1699 van Antonius Bombeek en Maria de Snijere (trouwgetuigen waren Jan Gillis en Joannes D'Haene). Deze Antonius moet geboren zijn buiten Aalst tussen 1670 en 1678. Waarschijnlijk behoorde hij toch tot onze familie, want 23 jaar later, op vrijdag **8 mei 1722**, was vrouw Maria de Snijere doopmeter van Maria Joanna, dochter van onze Aalsterse stamouders Bartholomeus Bombeek en Maria Aldegonde Dhaene. Bij dit huwelijk in 1699 zien we als tweede getuige ene Jan D'Haene ¹. Mogelijk was hij de vader van onze stammoeder Maria Aldegonde Dhaene. We hebben tot nu toe deze Antonius Bombeek met zijn echtgenote Maria de Snijere niet binnen onze genealogie kunnen plaatsen (zie verder).

¹ De naam Jan of Joannes D'Haen/d'Haene ofwel Dhaene/Daen kwam te Aalst in die tijd wel meer voor. Rond **1710** ontdekten we te Aalst in de Lange Zoutstraat een drukkbeclante lijnwaadwinkel, vlakbij het Sluierstraatje, die ene Jan D'Haene openhield. Het winkelpand werd in 1711 "gepreezen op 5000 frank". Misschien was hij toch dé Jan D'Haene, die gehuwd was met Antonia Verstelt, en waarvan op 8 juni 1702 te Aalst een zoon werd gedoopt, die Martinus Franciscus werd genoemd. Deze Martinus trad op 21 april 1724 als "Broeder Martinus de derde van Aalst" in bij de plaatselijke paters Capucijnen aan de Kapellestraat († broeder Martinus overleed te Antwerpen op 1 juni 1744).

Uit datzelfde Aalsterse echtpaar, D'Haene-Verstelt, werd te Aalst in 1698 een dochter geboren, die bij haar doopsel op dinsdag 28 januari de namen **Maria Aldegonde** ontving. Bijna zeker was zij het, die in **1720** met onze stamvader **Bartholomeus Bombeek** een huwelijk aan ging (zie verder blz. 153).

Plattegrond van de stad Aalst naar de situatie omstreeks 1644...

106

Bemerkt de drie grafelijke • watermolens in het noorden van de stad aan **de Werf**, alsmede de grafelijke • windmolen in het zuidoosten, gelegen op **Sompershoecke** (later de Hoogstraat en/of de Nazarethstraat genoemd) in de nabijheid van de stadsvesten, tussen de Brusselsepoort ofwel de Pontstraatpoort en de Zoutstraatpoort ofwel Geraardsbergsepoort.

Na het jaar **1715** vonden we hier **Arnoldus Bombeeck**, de jongste (?) zoon van **Bernardus Bombeeck** en **Margareta Coen** en kleinzoon van de Oombergense molenaar en molenmeester **Gillis Boembeke**, als windmolenpachter op deze aloude houten korenstaakwindmolen, die jaren later gebruikt zou worden als schorsmolen voor de leerlooiers (zie verder).

Pastor van het Aalsterse Begijnhof (in 1691), pastor-deken en proost der Sint-Martinuskerk (vanaf 22 december 1687) **Cornelius/ Georges Nuyts/Nuijts** werd op **5 juli 1723** in het midden van het koor in de Aalsterse Sint-Martinuskerk als pastoor en deken C. Nuyts van de collegiale kerk begraven. Hij werd opgevolgd door de latere zeer vermogende Leuvense pastor-deken en deken van het kapittel Matthias Bertomville (periode 1723-1746).

Pastoor **Nicolaus de Walsche** sloot op zondag **23 november 1664** het huwelijk van **Carolus BOMBEECK** met **Maria Vander Biest**. Woensdag **20 september 1673** sloot pastoor-deken **Antonius van Papenbroeck** het huwelijk van **Bernardus BOMBEECK** en **Margaretha Coen** en op dinsdag **2 juli 1680** het huwelijk van **Augustinus BOMBEECK** met **Joanna Pieters**. Op zaterdag **28 augustus 1706** sloot **Cornelius Nuyts** als zijnde onderpastoor van de Sint-Martinuskerk het huwelijk van **Arnoldus BOMBEECK** met **Margaretha Vander Speeten**.

Zie verder blz. 115, 119, 126, 140.

PROOSTEN : 1634. E.H. Jacobus Beeckman; 1641. E. H. Nicolaus de Walsche; 1667. E. H. Antonius van Papenbroeck; 1687. E. H. Cornelius Nuyts; 1747. E. H. Paulus de Bruyn; 1763. E. H. P.-J. Vertenoel; 1857. E. H. de Blicck. — PROVISEURS : 1634. Ludovucus du Smet, Judocus de Visschere, Philippus de Vaddere, Joannes Gaudiciaboïs, Petrus van Waesberghe, Petrus Charité; 1687. Cornelius Terlinden, Antonius Boon, Adrianus Luycx, Joannes D'Haene, Cornelius Gaudiciaboïs, Cornelius van de Meerssche; 1722. Paulus Tack; 1700. J.-B. Boone; 1732. Jacobus Cayman; 1734. Charles Vilain; 1746. Ignatius Beeckman; 1752. Franciscus du Smet; 1757. Ignatius Boone; 1758. Jacobus Govaert; 1760. Judocus de Hert; 1761. Judocus Diericx; 1763. F.-X.-A. Boone; 1768. Antonius de Wapeenaert; 1857. E. H. P. Longueville, E. H. de Troch, Cornelius Evit, Alfons Verbrugghen, Edmundus van den Hende, Petrus de Hert, Desideer van der Heyden, Leo Leirens-Eliaert, E. H. Vyt, E. H. Monfils, Philemon de Wolf, Paul de Bethune, Ludovicus Burny. KNA-PEN : Den 31 Juli 1907 vond M. Camiel Roosen, in de kelder der kerk een vloersteentje, waarop de volgende regels gebeiteld staan :

De onderpastoor van deken Antoon Van Papenbroeck, **Joannes Faulconnier**, sloot op zaterdag 25 januari 1670 in de Sint-Martinuskerk van Aalst het tweede huwelijk van **Carolus BOMBEECK** met **Catharina Luycx**. De pastor van het Aalsterse **Beginnhof** en tevens onderpastoor der Sint-Martinuskerk, **Joannes Josephus Lorent**, sloot op vrijdag 18 oktober 1720 in de **Sint-Martinuskerk van Aalst** het huwelijk van onze Aalsterse stamouders **Bartholomeus BOMBEECK** en **Maria Aldegonde D'Haen**. Op zaterdag 3 mei 1749 sloot de toenmalige onderpastoor **Petrus Franciscus (Paulus) De Bruyne** het huwelijk van voorvader **Joannes Baptista BOMBEECK** met **Petronella Janssens**. De onderpastoor van pastoor-deken Domien Van de Voorde, **J.L. Stevens**, sloot op maandag 3 april 1780 het huwelijk van onze voorouders **Jacobus Joannes BOMBEECK** met **Anna Maria Minot**.

Lijst der bekende Pastoors en Pastoors-Deken van Aalst.

EE. HH. Gillis		1287
Gillis Van Raemhove of Ramshove		1300 ¹
Jan (Clemme!)		1406
Gillis Clauwaert		14..
Jan de Keyser		1422
Jan van den Hende, deken		1442
Zeger van Hingene		1490
Roeland Boccaert		1505
Arnold Criel		1517
Andries de Coninck		1522
Jan de Pape		1539
Marten Back		1581
Dirk Sammelin of Samuel, pastor-deken		1592
Jacob Beeckman	idem	1605
Frans van den Bossche	1	1639
Nicolaas de Walsehe		1640
Antoon van Papenbroeck	idem	1667
Cornelis Nuyts		1687
Mathias Bertomville	idem	1723
Paul-Frans de Bruyne	idem	1746
Pieter-Jozef Vertenoel		1764
Domien Van de Voorde		1774
N. van Keerberghe		1803
Domien Van de Voorde		1808 ⁽¹⁾
Pieter-Eng.-Joz. De Hert	idem	1817 ⁽²⁾
K.-J. de Decker		1834
Pieter-Eng.-Joz. De Hert		1838
Karel De Blicck	idem	1851
Alots Raemdonck		9 feb. 1890

(1) De eerw. heer Van de Voorde werd ten jare 1803 verplaatst als pastoor te Zeveneecken, en keerde naar Aalst terug in 1808. Gedurende dezen tusschen-tijd werd de pastorale bediening te Aalst vervuld door den eerw. heer N. van Keerberghe.

(2) De eerw. heer De Hert gaf zijn ontslag in 1834, en werd als pastoor vervangen door den eerw. heer De Decker, die later tot kanunnik werd verheven. In 1838 aanvaardde de eerw. heer De Hert andermaal de pastorale bediening.

*Nogmaals het voormalig Moutmolen-complex
aan de rivier de Dender te Aalst...*

De Houtkaai te Aalst omstreeks 1905.

109

De *Molendriesch* strekte zich vroeger naast de stadsvesting uit en ontleende zijn naam aan de daar opgerichte windmolen en verscheidene watermolens. Het betrof een windoliemolen en enkele water-oliestampmolens, alsmede de hierboven afgebeelde (restanten van de vroegere) Mout- ofwel Smout- en Schorsmolen, waar ‘onze’ in muldersplunje gestoken **Augustijn Boembeke**, enkele pachttermijnen de watermoutmolen beheerde, én als de waterstand tenminste voldoende was, ook nog draaiende hield. Want het kwam nogal eens voor, dat *de meulenbeddens onghewatert ghelegen* hadden en men niet kon *drayen ende malen soot behoort* (zie ook blz. 016).

Hier werd indertijd het afvalproduct mout van de bierbrouwerijen vermalen tot veevoeder en tevens werd er voor de leerlooiers eikenschors gemalen. De straatjes naar de molen toe werden jaren later de Borluutstraat en de Korte Moutstraat genoemd (zie hiernaast het hoekje der Varkensmarkt en de Korte Moutstraat) en nog later werd het geheel na de overwelving van het Moutmolenwater **de Houtkaai** (zie hierboven) genoemd. In vroegere eeuwen was deze aloude “Mouttorre” aan het Oud Moutmolen-gat, een sterke vestingstoren, gelegen aan een zijarm van de Oude Dender nabij de Molenstraatpoort of de *Dendermondschepoort*. Volgens Petrus van Nuffel

had er oudtijds achter de watermoutmolen nog *ene calhoven* gestaan..!

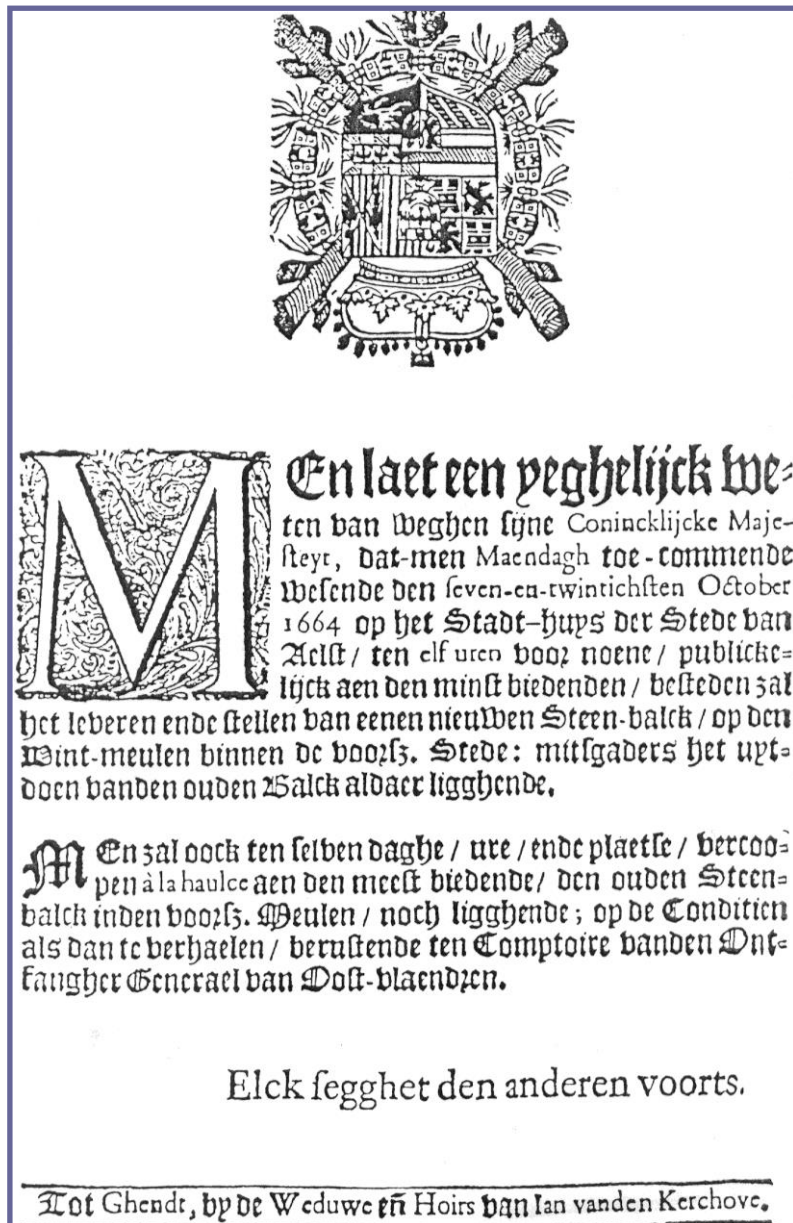
Al de ..meulens; de wynt-meulen ende stamp-meulens, lagen binnen en teghen de barmen van de vestinge op een stuck lands over de Denre, nabij eenen meersch en eene bleekerij...

Deze molens lagen dus min of meer beschermd en relatief veilig binnen de stadsmuren van het oude Denderstadje Aalst.

[16 - De Molendries blz. 180-186 en Het Moutmolengat blz. 188-192]

[12 – blz. 179]

Een plakbrief uit 1664...

110

Deze plakbrief, waarin de aanbesteding van het “steken” van een nieuwe steenbalk werd aangekondigd op maandag **27 oktober 1664** te Aalst, betrof de grafelijke houten **korenstaakwindmolen** gelegen op *den Meulenberg* direct achter de stadsvesten op *Sompershoecke* tussen de Brusselse- of Pontstraatpoort en de Zoutstraatpoort (zie verder). Deze plakbrief was te Gent gedrukt door de weduwe en erfgenamen van de voormalige drukker Jan van den Kerchove.

De toestand in de Zuidelijke Nederlanden...

Enkele jaren later na bovenvermelde plakbrief beweerde de Franse koning Lodewijk XIV dat zijn vrouw Maria van Oostenrijk, na de dood van Filips IV, koning van Spanje, recht heeft op een deel van de Zuidelijke Nederlanden en hij viel het land binnen. Kortrijk werd op 18 juli 1667 veroverd. Oudenaarde op 31 juli 1667 en **Aalst op 16 september 1667**. Alleen de stad Dendermonde kon aan de vijand ontsnappen door de omgeving onder water te zetten. De Fransen sloegen daarna hun winterkwartieren op rond de steden Gent en Brugge en in heel Vlaanderen heeft men te lijden van de Franse bezetting...

[20 - XXV 1997 (3) blz 150]

[Geschiedenis v/d molens van Oombergen 1408-1950 door G.L. Souffreau blz. 22]

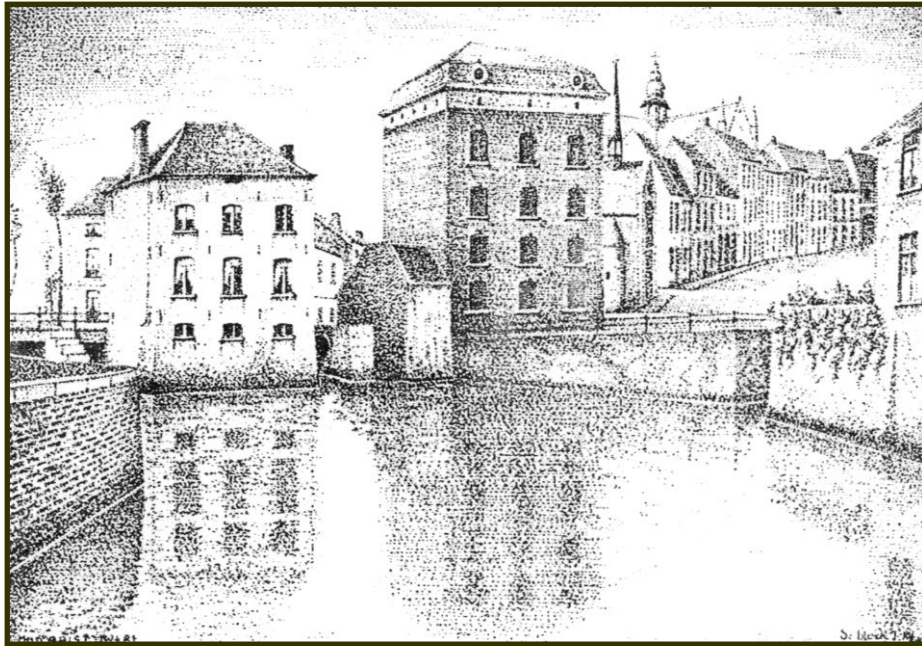

Aalst anno 1903, de Dender met loopbrug 235 jaar na
watermolenaar **Carolus Bombeeck** (zie blz. 119)...

111

Aalst anno 1907, de vroegere Mouttoren en Houtkaai 223 jaar na
watermoutmolenaar **Augustines Bombeeck** (zie blz. 126)...

De grafelijke watermolens van Aalst...

Gedeelte van de Werf te Aalst met de voormalige watermolens en met rechts nog het torentje van de Werfkapel vooraan in de Meulenstraete in de 19de eeuw naar een pentekening van I. De Block.

112

De technische inrichting én uitrusting van deze watermolens was klassiek te noemen: er was een onderslagrad op een houten as met een kamrad, dat in onderaandrijving de schijfloop van de stenen aandreef; tot de inventaris behoorden pas- en scherphammers, steenrepen, beitels, bijlen en meelkisten.

De vroegere oostelijke twee molens waren ondergebracht in één gebouw, met een gemeenschappelijke zolder. De wanden waren deels van steen en deels nog van hout, met daarin de gebruikelijke ramen en deuren. De kap was gedekt met tichels. De maat van de molenstenen (waaronder *Juffers* of *Joffers* en *Wolfskens ofte Karresteenen*) was evenals bijna overal in Vlaanderen 17 palmen (= 187 centimeter).

De Aalsterse watermolens bestaan allang niet meer, slechts in de straatnamen Molenstraat en Molendries leven de molens, welke gelegen waren ter hoogte van de huidige Sint-Annabrug, voort...

Prijsie vanden Watermeulen competerende Syne Ma (jesty)t binnen de stede van Aelst ghedaen den XXIII Juny 1664...

• <i>Eerst den buytenstoel mette comme, craeghe, voorslach stobert soo die nu staet, is ghepresen</i>	50-10-0
• <i>Item den binnenstoel mette steenbedde met datter toebehoort, ghepresen op</i>	22-12-0
• <i>Item het windaes onder en(de) boven beede de schelen, vanchaut, den schilt, den tremel, de meelkiste, meelgote metten grooten steenreep, is ghepresen</i>	14-18-0
• <i>Item het buytenwiel, camwiel, asse, schyfgeloop, yseren en(de) toebehoorten en syn ghepresen</i>	47-14-0
• <i>De reyne met groot ysere, de panne mette spoore ende graenstock, t'samen ghepresen</i>	05-18-0
• <i>Den liggende steen is dicke bevon(den) dry Gensche duymen en alf, ten advenan(te) van acht gu(ldens) den duym, compt</i>	04-13-4
• <i>Den loopende steen is dicke bevon(den) elf Gensche duymen en(de) dry quaerten ten adven(ante) van achthien gul(dens) den duym, compt</i>	35-05-0
• <i>Den oppersolder met elf rebben syn ghepresen op</i>	01-07-0
• <i>De beternisse van(de) deure en(de) venstere is ghepresen</i>	03-04-0
• <i>S(omm)a totalles bedraecht</i>	186-01-4 ¹

¹ = 186 Vlaamse ponden, 1 schelling en 4 deniers (zie blz. 67).

113

Hierboven zien we een gedeelte van de oude **Boembekemolen** afgebeeld. De wijk **Boenbeke** ligt in het zuidwesten van **Sint-Goriks-Oudenhove** en strekt zich verder uit over de grens met Rozebeke en **Michelbeke**. De wijk heet thans **Boembeke** en is ongetwijfeld naar de aldaar stromende **Boembeek** genoemd. Op deze wijk bevinden zich ook de **Nedermolen**, nu **Boembekemolen**, een oude korenwatermolen die door de **Zwalm** werd aangedreven, en het **Mijnwerkerspad**, een oude spoorwegbedding die Zuid-Oost-Vlaanderen verbond met de steenkolenmijnen in de Borinage.

Het dorp Sint-Goriks-Oudenhove ligt in Zuid-Oost-Vlaanderen en is sinds 1970 een deelgemeente van **Zottegem**. Het dorp wordt ten noorden begrensd door **Strijpen**, ten oosten door Erwetegem, ten zuiden door Sint-Maria- Oudenhove en ten westen door **Michelbeke**, Rozebeke en Roborst. De grenzen zijn makkelijk te herkennen doordat ze gevormd worden door beken, namelijk door de **Zwalm** in het westen, de Strijpenbeek in het noorden, de Traveinsbeek en de Erwetegemsebeek in het oosten en de Strijmeersbeek en de Baanbeek in het zuiden, aldus meneer Brecht Persoons in zijn scriptie tot het behalen van het diploma van Master in de historische taal- en letterkunde in 2008 te Gent.

[Dossier Boembekemolen]

op VISITE in AALST

Ontdek Aalst toeristisch en historisch

